

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Komparace rozdílů v ekonomickém vývoji regionů NUTS 3 České republiky
Comparison of Differences in the Economic Development of NUTS 3 Regions in the Czech
Republic

Student: Jakub Špaček
Vedoucí bakalářské práce: Ing. Eva Minarčíková

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Jakub Špaček**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Téma: Komparace rozdílů v ekonomickém vývoji regionů NUTS 3 České republiky
Comparison of Differences in the Economic Development of NUTS 3 Regions in the Czech Republic
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska regionálního rozvoje a regionálních disparit
 3. Socioekonomická analýza a regionální struktura České republiky
 4. Komparace ekonomických disparit v České republice na úrovni regionů NUTS 3
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

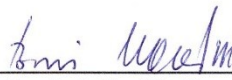
Seznam doporučené odborné literatury:

KUTSCHERAUER, A., ŠOTKOVSKÝ, I., ADAMOVSKEJ, J., IVAN, I. *Socioekonomická geografie a regionální rozvoj: regionální analýzy v přístupech socioekonomické geografie k regionálnímu rozvoji*. Ostrava: VŠB – TU Ostrava, 2013. 132 s. ISBN 978-80-248-3287-6.
MINAŘÍK, B., J. BORŮVKOVÁ a M. VYSTRČIL. *Analýzy v regionálním rozvoji*. Příbram: Professional Publishing, 2013. 234 s. ISBN 978-80-7431-129-1.
ŽIŽKA, Miroslav et al. *Hospodářský rozvoj regionů: Vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. Příbram: Professional Publishing, 2013. 224 s. ISBN 978-80-7431-131-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Minarčíková**

Datum zadání: 20.11.2015
Datum odevzdání: 06.05.2016

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně. Použité zdroje, jsou v práci řádně citovány a uvedeny v seznamu literatury. Přílohy, které přikládám, jsem samostatně doplnil.“

V Ostravě dne 1. května 2016

.....
Jakub Špaček

S poděkováním své vedoucí bakalářské práce Ing. Evě Minarčíkové za odbornou pomoc, konzultace a věnovaný čas. Poděkování směřuje také Denisi Havlenovi a rodině za vlídnou atmosféru a motivační pohnutky k vytvoření mé práce.

Obsah

1 Úvod.....	5
2 Teoretická východiska regionálního rozvoje a regionálních disparit.....	7
2.1 Teoretické vymezení regionálního rozvoje	7
2.1.1 Vymezení pojmu region.....	7
2.1.2 Definice regionálního rozvoje.....	9
2.1.3 Faktory a subjekty regionálního rozvoje	10
2.1.4 Teorie regionálního rozvoje.....	12
2.2 Teoretická východiska regionálních disparit	13
2.2.1 Definice a pojetí regionálních disparit.....	13
2.2.2 Příčiny regionálních disparit	14
2.2.3 Klasifikace disparit	16
2.2.4 Měření a hodnocení regionálních disparit	18
2.3 Regionální politika	19
2.3.1 Vymezení a pojetí regionální politiky	20
2.3.2 Regionální politika EU.....	21
2.3.3 Regionální politika ČR na národní úrovni	24
3 Socioekonomická analýza a regionální struktura České republiky.....	25
3.1 Socioekonomická analýza.....	25
3.2 Situační analýza ekonomického vývoje v České republice	26
3.3 Regionální struktura České republiky	29
3.3.1 Administrativně-správní členění České republiky	29
3.3.2 Základní charakteristika krajů České republiky	32
4 Komparace ekonomických disparit v České republice na úrovni regionů NUTS 3.....	43
4.1 Datová základna	43
4.2 Metody hodnocení regionálních disparit	45
4.2.1 Deskriptivní statistické charakteristiky	46
4.2.2 Metoda normované proměnné a souhrnný index regionálních disparit	46

4.2.3 Metoda vzdálenosti od fiktivního bodu a souhrnný index regionálních disparit	47
4.3 Komparace regionálních disparit pomocí vybraných popisných statistik	48
4.4 Komparace regionálních disparit pomocí metody semaforu	49
4.5 Komparace regionálních disparit pomocí metody souhrnného ekonomického indexu regionálních disparit	55
4.5.1 Hodnocení a komparace disparit na základě souhrnného ekonomického indexu regionálních disparit vypočteného metodou normované proměnné.....	55
4.5.2 Hodnocení a komparace disparit na základě souhrnného ekonomického indexu regionálních disparit vypočteného metodou vzdálenosti od fiktivního bodu	57
Závěr.....	60
Seznam použité literatury.....	62
Seznam tabulek	
Seznam obrázků	
Seznam příloh	

1 Úvod

Obecně jsou disparity pojímány jako rozdíly v ekonomickém, sociálním nebo územním stupni rozvoje regionů. Nerovnovážený rozvoj regionů není problémem pouze v České republice, jedná se o jev vyskytující se prakticky ve všech zemích na světě. Rozdíly lze sledovat dle různých oblastí zájmu a hodnocení rozsahu rozdílů je možné za pomoci mnoha ukazatelů. Regionální disparity jsou významným tématem v Evropské unii, přičemž snaha o jejich vyrovnaní či zmírnění byla zesílena rozšířením Evropské unie o státy střední a východní Evropy, mezi které patří Česká republika.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit a provést komparaci ekonomického vývoje regionů NUTS 3 České republiky v období 2004–2014. Použity byly vybrané matematicko-statistické metody, dle kterých lze zjistit ekonomické disparity mezi regiony vycházející z jejich dlouhodobého ekonomického vývoje vybraných ukazatelů na regionální úrovni.

Bakalářská práce je z obsahového hlediska rozdělena do tří kapitol. První kapitola se zaměřuje na teoretická východiska regionálního rozvoje a regionálních disparit. První část této kapitoly vymezuje teoretické pojetí regionálního rozvoje, východiska regionálních disparit. Závěr kapitoly se zaměřuje na vymezení regionální politiky ČR na národní úrovni a regionální politiky Evropské unie.

Obsahem druhé kapitoly je socioekonomická analýza České republiky se zaměřením na situační analýzu ekonomického vývoje území. Dále je popsána regionální struktura země, její administrativně správní členění a v závěru druhé kapitoly je zpracována základní charakteristika regionů NUTS 3 (krajů) České republiky.

Poslední obsahová kapitola se věnuje hodnocení a komparaci ekonomických disparit v České republice na úrovni regionů NUTS 3 podle vybraných ukazatelů za období 2004–2014. Rok 2004 je rokem vstupu České republiky do Evropské unie a rok 2014 je poslední rok, který lze použít vzhledem k aktuální dostupnosti dat. V první části kapitoly je definována datová základna a metody, které byly v bakalářské práci aplikovány. Následující část zahrnuje komparaci a hodnocení regionálních rozdílů dle metody semaforu, a indexů regionálních ekonomických disparit vypočtených na základě metody normované proměnné a vzdálenosti od fiktivního bodu.

Při vypracování bakalářské práce byly využity empirické a logické metody, přičemž teoretická část práce je založena na deskriptivním přístupu, praktická část je založena na metodách

analýzy a syntézy. K vypracování bakalářské práce byly čerpány informace převážně z odborných literárních zdrojů a Českého statistického úřadu.

2 Teoretická východiska regionálního rozvoje a regionálních disparit

Nerovnoměrný vývoj regionů má za následek vznik nerovností mezi regiony proto zájem o regionální problematiku a výzkumy v této oblasti neustále stoupá, a to především ze strany měst, krajů, mikroregionů a regionů soudržnosti. Tento rostoucí zájem je vyvolán mnoha faktory, přičemž hlavní z nich je řešení významných hospodářských, sociálních či územních rozdílů mezi jednotlivými regiony.

2.1 Teoretické vymezení regionálního rozvoje

Abychom mohli regionální nerovnosti identifikovat, hodnotit a následně řešit pomocí nástrojů regionální politiky je potřeba definovat obsahový význam pojmů regionální rozvoj, disparity a regionální politika.

2.1.1 Vymezení pojmu region

Region představuje geografickou oblast, kterou můžeme považovat za jeden objekt. V rámci více objektů lze následně provést jejich komparaci a hodnocení. Na region nahlížíme jako na agregovanou jednotku, která je podmínkou pro regionální analýzy (Čadil, 2010). Na pojem region tak lze nahlížet z různých hledisek. Prvním z nich je *hledisko geografické*, kdy je region chápán jako území složené z přírodních a socioekonomických prvků a vazeb. Vytvoří se tak ve své podstatě výjimečná struktura, jejíž prvky jsou navzájem provázané a takto vytvořená prostorová jednotka je svou strukturou odlišná od jiných prostorově pojímaných jednotek. Geografie jako vědní disciplína dělí region na *přírozený* a *uměle vytvořený*. Přírozený je vytvořen na základě geografických prvků a umělý je vytvořen lidskou pohnutkou z důvodu stanovených cílů, parametrů, které chce sledovat na vymezeném území. Proto je vymezeno několik typů hranic jako ekonomické, politické, etnické a jiné. Dalším hlediskem je *funkčnost*, jde o funkční vymezení dle propojenosti sítí, kterými mohou být dopravní infrastruktura, vodní cesty, letecké spojení. Společným znakem jsou také zájmy obyvatelstva na celkovém sociálním, ekonomickém rozvoji nebo dílčí zájmy jako podílení se na rozvoji inovací, kultury, životního prostředí a celkové kvality života občanů. Vytyčení regionu podle *účelu* se dělí na *administrativní* a *účelové*. *Administrativní* souvisí s institucemi vykonávající veřejnou správu, jak v rámci celostátní působnosti, tak výkonu územních samospráv. Jedná se o umělé vytvoření hranic člověkem, přitom mohou být porušeny přírodní a socioekonomické prvky, které jsou na území jako celku v různých jeho částech odlišné. *Účelové* členění regionů slouží v případě

potřeby vyřešit problémy např. v oblasti životního prostředí, k řešení otázek ohledně zachování národních parků, chráněných krajinných oblastí nebo otázek související s hospodářskou politikou, kdy se může jednat o vzájemnou spolupráci za účelem zvýšení kvality hospodářských zón apod. Z *ekonomického hlediska* je region chápán jako relativně samostatný ekonomický komplex představující homogenní prostor fyzikálně vymezený a určený produkčními funkcemi, zdroji ekonomické aktivity a transportními náklady. Ani v ekonomickém myšlení nelze pojímat region pouze jako ekonomický subjekt, region je také ekonomický vztah lidí. Jeho soudržnost a vývoj se odvíjí od soudržnosti, vývoje a znalostí osob, které v něm žijí (Varadzin, 2005). V 60. letech 20. století byl region spjat především s geografii, ale postupně se stal objektem mnoha vědních disciplín a tak jej nelze brát jen z pohledu ekonomického nebo sociálně-geografického. Region se stává významný v procesech institucionalizace a politické interakce. Nejde tedy rozhodně pouze o prostorovou klasifikaci. Wokoun, Malinovský, Damborský, Blažek a kol. (2008) uvádí různé dimenze, které zapříčinily růst významu regionů, jedná se o:

- **politickou dimenzi**, kde jsou regiony vnímány jako důležitý prvek regionální politiky, v rámci kterého jsou vytvářeny nové strategické cíle. Takové dimenzionální pojetí posiluje konkurenceschopnost a udržitelnost a nabízí možnost rychlého a mnohdy efektivního zavedení řídicích mechanismů za účelem rozvoje regionů,
- **ekonomická dimenze** se stává především pro nadnárodní firmy podstatnější k zakořenění svých podnikatelských aktivit na určitém území. Ekonomická dimenze zavádí konkurenční boj na úrovni městských regionů nikoliv měst samotných, což je také snahou ze strany EU,
- **sociálně-kulturní dimenze** přináší především snížení závislosti občanů na malou administrativně územní jednotku, přesouvá sociální a kulturní aktivity do širší oblasti jakou je region. Jedná se o dimenzi nabízející větší příležitosti pro občany, kdy se jejich teritoriální území působnosti v rámci rozvoje regionů mnohonásobně rozšiřuje, částečně je tak ovlivněno zlepšení životní úrovně,
- **ekologická dimenze** pomáhá k naplnění strategie trvale udržitelného rozvoje. Ochrana životního prostředí tvořena státem se decentralizuje na nižší úrovně řízení zdrojů k posílení územní stability a soudržnosti,

- **strategická dimenze** slouží k přípravě územního a strategického plánování. Některé problémy lze stěží na místní úrovni řešit jako např. hromadná doprava, odpadové hospodářství, proto jsou také vytvářeny nové strategie nejen na úrovni obcí, měst, ale také na úrovni regionální (programy rozvoje krajů, regionální operační programy).

Jiné členění je založené na základě konzistentnosti uskutečňovaných aktivit přičemž se regiony dále člení na *homogenní* a *heterogenní* regiony. Homogenní regiony mají stejnorodá kritéria, v rámci geografie se jedná o vegetaci, klima, členitost terénů apod. Homogennost může charakterizovat také hospodářské využití, např. těžební, zemědělské, rekreační. Heterogenní mají svou podstatu v propojenosti území odlišujících se pokrokem v občanské a technické vybavenosti. Jejich vnitřní struktura je jednotná a skládají se z nodálního centra též nazývaného jako uzel či jádro a zázemí označovaných jako periferie navázané na centra. Homogenní regiony jsou tvořeny dle prostorových prvků na sebe působících mající různou intenzitu vzájemné působnosti, podle síly a vzájemné interakce se vyčleňují centra a jejich zázemí (Jáč a kol., 2010). Miroslav Žižka a kol. (2013) řadí mezi podstatné prvky heterogenního regionu přesun obyvatelstva, zboží, surovin, dopravní síť a jejich koncentrace. Hranice je utvářena v místě do jisté míry ztrácejících se funkčních vazeb mezi centrem a zázemím.

2.1.2 Definice regionálního rozvoje

Regionálním rozvojem rozumíme určitý proces vedoucí ke zvýšení kvality života v regionu. Regionální rozvoj jako vědní disciplína se zabývá teoriemi a jejich následnou aplikací spojenou s *praktickým* i *akademickým* pojetím regionálního rozvoje jako neustále probíhajícího procesu (Minařík, Borůvková, Vystrčil, 2013). Jiná definice podle Kutscherauer, Václavková, Malinovský a kol. (2013, s. 1) říká, že jde o „*vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, růst jejich socioekonomického potenciálu a konkurenceschopnosti vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel*“.

Podle Minaříka, Borůvkové, Vystrčila (2013) představuje regionální rozvoj z *praktického* hlediska proces usilující o dosažení vyššího potenciálu na vyčleněném území, vytvořeného působením ekonomických, sociálních nebo přírodních faktorů.

Z *akademického* hlediska jde o proces užitím věd jako ekonomie, sociologie nebo geografie zabývajících se vztahy a činnostmi v regionu, na které působí sociální, ekonomické a přírodní podmínky na daném území. Akademický přístup využívá vědní obor – regionalistika.

Pojem regionální rozvoj nemá jednotnou definici. Lze obecně říci, že se jedná o proces na podporu průmyslu a nástroj sloužící k plánování. Je mnohdy obtížné, aby odpovídaly požadované výsledky rozvoje s postupy k jejich dosažení. Problematika může být prohloubena nestabilní a měnící se povahou subjektů, které ovlivňují hospodářskou politiku a strategii v regionech. Příliš často se ekonomové zabývají maximalizací výnosu (výstupu), spíše než hledáním nových přístupů k dosažení udržitelného rozvoje mající velký vliv na občany (Stimson, Stough, Roberts, 2002).

Základním aspektem regionálního rozvoje je jeho udržitelnost, proto se často setkáváme s pojmem *udržitelný rozvoj*. Dle Zprávy *Naše společná budoucnost* vydané Světovou komisí Organizace spojených národů (OSN) pro životní prostředí a rozvoj je udržitelný rozvoj pojímán jako rozvoj, který uspokojuje současné potřeby tak, aby nedocházelo k omezení dalším generacím uspokojit jejich budoucí potřeby. Samotné slovo trvale neznamena, že nemá časové omezení, nejedná se o nekonečnou platnost, ale je spojeno s obdobím jedné a více generací (Minařík, Borůvková, Vystrčil, 2013).

2.1.3 Faktory a subjekty regionálního rozvoje

Za faktory ovlivňující regionální rozvoj jsou považovány *přírodní zdroje a přírodní prostředí* působící dlouhodobě, dále *hmotné a nehmotné faktory*. U nehmotných se jedná především o vytváření inovačního potenciálu související s dostupností a s aplikací informačních a komunikačních technologií. Velmi důležitým faktorem je také institucionální prostředí a kvalifikované lidské zdroje. Lidské zdroje budou nejspíše stále problematičtější faktorem vzhledem k nepříznivému demografickému vývoji a k migraci obyvatelstva, kde se může jednat nejen o kvantitativní, ale také kvalitativní problémy s pracovní silou. Vzdělanostní struktura a úroveň vzdělávání má přímý vliv na lidské zdroje a výrazný vliv na samotný regionální rozvoj, protože ovlivňují ukazatele zaměstnanosti. Dalším faktorem je stupeň urbanizace a sídelní struktura krajů.

Regionální rozvoj je ovlivněn skupinou aktérů. Lze vytvořit tři důležité skupiny, první z nich jsou *podniky*, druhou *soukromé domácnosti* a třetí skupinu tvoří *veřejný sektor*. *Podniky* rozhodují o lokalizaci svého působení, kde budou soustředit své podnikové aktivity. Management může soustředit výrobu, výzkum, administrativní činnosti nebo prodejní aktivitu na jedno místo nebo na více stanovišť, které nemusí být nutně v jednom kraji, naopak především u velkých společností vedení směřuje k rozdělení svých aktivit v rámci více územních jednotek,

tak aby bylo dosaženo co nejvyšší efektivity. Podnik kromě lokalizačních rozhodnutí ovlivňuje regionální rozvoj také svými dalšími rozhodnutími, jedná se o způsob vytváření nákupních a odbytových sítí, nastavení dodavatelských systémů a způsobů distribuce, stanovení výše mezd apod., což vede k ovlivnění dalších podnikatelských subjektů a nastavení jejich podnikových politik, které utvářejí celý obchodní systém na daném území (regionu). *Soukromé domácnosti* působí na regionální rozvoj jako spotřebitelé, zaměstnanci nebo jako investoři. Domácnosti stejně jako podniky rozhodují o lokalizaci svého působení, jedná se o místo bydliště, zaměstnání nebo místo, kde uskutečňují své volnočasové aktivity popř. aktivity související se základními životními potřebami občanů. Existuje proto závislost mezi podniky a domácnostmi, jedná se o součinnost obou aktérů pro zajištění svých potřeb a realizaci, splnění cílů jimi předsevzatých. Proto potřebují domácnosti pro svou obživu zapojení do pracovního procesu a firmy naopak vstupují na straně poptávky po pracovních silách. Vzájemné působení aktérů a vzájemné ovlivňování je umožněno využitím mobility pracovních sil. *Veřejný sektor* ovlivňuje kvalitu regionů a jeho rozvoj politickými rozhodnutími o počtu vědeckovýzkumných zařízení, institucí na rozvoj a podporu podnikání, nebo vybavení regionů silniční, železniční, institucionální infrastrukturou. (Ježek a kol., 2014).

Kutscherauer, Václavková, Malinovský a kol. (2013) uvádí jako velmi důležitého aktéra v rozvoji regionů neziskový sektor, a to z důvodu jejich rychlejší reakce na nové skutečnosti změnou poskytovaných služeb. Občané podnikají své soukromé aktivity ve prospěch veřejnosti, v tomto případě se jedná o nový pojem – tzv. *sebeorganizování*, které přispívá ke zvyšování životní úrovně. Stát přesouvá stále častěji odpovědnost na neziskové subjekty a očekává jejich aktivitu na podporu rozvoje regionu v oblasti sociálních služeb, kultury, sportu nebo komunitního života a ekologie. Jako další faktor se uvádí *partnerství veřejného a soukromého sektoru* (Public Private Partnerships, PPP). Jde o spolupráci, v rámci které dochází k převodu investičních projektů, původně financovaných veřejným sektorem na soukromého investora, který projekt dále řídí a poskytuje veřejné služby. Může se také jednat pouze o částečné financování nebo spolupodílení se na poskytování služeb veřejným sektorem. V rámci institucionálního zajištění jsou na podporu regionálního rozvoje zřízeny regionální agentury pro rozvoj podnikání. Může se jednat o podnikatelské inkubátory, klastry, odbory, svazy apod. Klastry můžeme definovat jako sítě nebo vazby mezi dodavateli, producenty, veřejnými nebo soukromými institucemi, mezi kterými probíhá spolupráce formou komunikace, vyjednávání za účelem předávání informací a vytvoření přídavné hodnoty plynoucí z jednání. Jde především o výhody typu transferu technologií, předávání si znalostí a inovačních možností za účelem

zvýšení efektivity, hospodárnosti, účinnosti, zvýšení hodnoty produktů, služeb kapitálu, souhrnem jde o tzv. „kolektivní efektivnost“. Účastníci jsou navzájem provázání buďto geograficky nebo odvětvově, tak aby bylo dosaženo kolektivní výhody, nebo výhody konkurenční.

2.1.4 Teorie regionálního rozvoje

S teoriemi regionálního rozvoje jsou spojeny teorie rozvoje a teorie ekonomického růstu. Existují dvě rozdílné skupiny přístupů k regionálnímu rozvoji. První skupinu tvoří *konvergenční teorie regionálního rozvoje*, které za základní prostorovou tendenci rozvoje považují vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Nepočítá se zásahem státu, ale naopak s přirozeným vývojem regionu, směřující k vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Druhou skupinu tvoří *divergenční teorie* předpokládající vývoj, v rámci kterého dochází k prohlubování rozdílů mezi regiony. Vytváří se tak nerovnováha na trhu a samotný trh, bez jakéhokoli zásahu není schopen rozdíly vyrovnávat, což se projevuje v prohlubování rozdílů v jiných oblastech než jen v oblasti ekonomické, jde především o negativní účinky působící na oblast sociální (Jáč a kol., 2010). Názory na konvergenční či divergenční tendence regionálního rozvoje se během 20. století značně měnily s ohledem na diskuze o roli státu a jeho intervencích v ekonomice. Přístupy k regionálnímu rozvoji se tak úzce vytvářely v návaznosti na ekonomické teorie a jejich metodologii. Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji a regionálním nerovnostem lze vymezit do pěti koncepcí: *neoklasický*, *keynesiánský*, *neomarxistický*, *neoliberální*, *institucionální* (Jáč a kol., 2010). Znalost teorií regionálního rozvoje je základem pro koncipování adekvátní regionální politiky a regionální rozvojové strategie.

Mimo uvedené dělení teorií existují samozřejmě i jiné pohledy jak lze teoretický základ přístupu k regionální politice dělit. Většina teorií obsahují jak prvky induktivního, tak prvky deduktivního přístupu, proto Ann Markusen (Wokoun, Malinovský, Damborský, Blažek a kol., 2008) navrhuje dělení dle epistemologické konstrukce na *induktivní* (kdy jsou na základě pozorování jednotlivých případů vyvozovány obecnější závěry) a *deduktivní* (postupuje se od obecného k jednotlivému na základě tezí), dále na teorie ve které je posílena strana poptávky versus strana nabídky. Přičemž druhé členění slouží k tvorbě regulačních nástrojů a rozvojových strategií. Pochopení teorií má význam především k predikci vývojových tendencí, pochopení jednání subjektů a vzájemné provázanosti mezi nimi a taktéž jejich závislost na vývoji situace v regionech potažmo situace na meziregionální, mezinárodní úrovni. Tvoří jakýsi stavební kámen ke stanovení možných příčin nebo alespoň ke stanovení přístupů k utváření nových mechanismů, nástrojů, na kterých je založen budoucí rozvoj monitorovaného území.

2.2 Teoretická východiska regionálních disparit

2.2.1 Definice a pojetí regionálních disparit

Pojem disparita znamená v obecném pojetí nesoulad, nerovnost, různost či rozdílnost. Regionální disparity představují rozdílnost nebo nerovnost znaků, jevů či procesů majících jednoznačné územní umístění (lze je alokovat ve vymezené územní struktuře) a vyskytujících se alespoň ve dvou entitách této územní struktury“ (Kutscherauer et al., 2010, s. 6).

Jiná definice dle Vorauer (Kutscherauer a kol., 2010, s. 4) říká: „*Regionální disparitami se rozumí odchylky od nějakého myšleného referenčního rozdělení znaků pokládanych za relevantní, v souvislosti s různými prostorovými úrovněmi měřítka (hraničení regionu). Regionální disparity se projevují v různých oblastech života, jakož i v nerovných hospodářských rozvojových možnostech. Protiklad-venkov-město může být chápán také jako forma prostorové disparity*“.

Jinou definici nabízí Organizace pro hospodářskou spolupráci rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD): „*Územní disparita indikuje míru, do které se intenzita určitého ekonomického jevu odlišuje mezi regiony v rámci dané země*“ (Kutscherauer a kol., 2010, s. 4).

Dle Ministerstva pro místní rozvoj ČR jsou „*regionální disparity neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů. Disparitami, které je potřeba řešit, jsou rozdíly vyvolané subjektivní lidskou činností, nikoliv rozdíly vzniklé z objektivních příčin, například na základě přírodních podmínek*“ (Kutscherauer a kol., 2010, s. 5).

Regionální disparity mají především informační hodnotu. Informace můžeme rozdělit do 4 rovin (Kutscherauer a kolektiv, 2013). V **poznávací rovině** jde především o zvýšení stavu poznání sloužící pro podnikatele, domácnosti, agentury. Zjišťují se informace o regionální výkonnosti, struktuře nebo také o aktivitách v regionu, v rámci kterých dokážeme vyhodnotit rozdílnosti mezi regiony. Jedná se o nejpoužívanější rovinu zahrnující především sociální, ekonomický nebo ekologický pohled na region k dalšímu možnému posouzení, kde se bude region v budoucnu ubírat. Hodnoty získané v poznávací rovině jsou základem pro **rovinu rozhodovací**. Jde o rozhodnutí sloužící k stanovení dlouhodobých strategických plánů nebo programů rozvoje obcí, krajů a státu v rámci regionální politiky. K motivaci subjektů slouží **motivační rovina**, která pobízí k jednání vedoucí k dopadům delšího časového horizontu. Příjemce informací poté zaujímá postoje, stanoviska a stanovuje další aktivity. Orgány krajů,

obcí jsou vybuzení k jednání především v případě zjištění nedostatků, jakými mohou být nevyhovující statistické údaje. Přírozenou snahou je vylepšení hodnot proto se připravují nové strategie, akční plány a dalších iniciativních opatření. Poslední rovinou je **rovina operační**. Liší se od roviny rozhodovací především v rychlosti nutnosti jednání. Jde o bezprostřední rozhodnutí, jehož cílem je dosáhnout v krátkém časovém horizontu nových účinků nebo specifikovaného cíle, nutného řešit operativně, jelikož situace, z nichž vycházíme, nebyly očekávané a vznikly nenadálým vývojem procesů nebo událostí v určité oblasti zájmu.

Dalším aspektem regionálních disparit je jejich ovlivnitelnost a lze je podle Kutscherauer a kol. (2013) rozdělit do dvou skupin:

- **neovlivnitelné**, které popisují stav, kdy jednotlivé prvky, které stav utváří, nedokážeme příliš ovlivnit. Jedná se o přírodní zdroje, rozlohu území, klimatické podmínky. Z časového hlediska lze dále členit: disparity neovlivnitelné dočasně (jejich budoucí ovlivnitelnost je možná dalším poznáním nebo vědeckým pokrokem) a disparity neovlivnitelné ani v budoucnu (přírodní zdroje),
- **ovlivnitelné**, lze je měnit pomocí nástrojů regionální politiky.

2.2.2 Příčiny regionálních disparit

Vznik disparit je z hlediska dvou faktorů, jakými jsou **primární a sekundární**, přičemž sekundární faktory plynou z primárních faktorů. Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan (2013) mezi **primární** faktory řadí:

- relativně nízkou mobilitu pracovní síly,
- relativně nízkou mobilitu kapitálu,
- geografické faktory,
- ekonomickou strukturu regionů,
- a jiné primární faktory.

Relativně nízká mobilita pracovní síly je spjata se mzdovými rozdíly pracovníků, které nejsou okamžité, ale opožděné za poptávkou a reagují pomalu a opožděně, poté nám vznikají regionální deformace v příjmech. Tento faktor má nezastupitelnou roli v české ekonomice vzhledem k nízké mobilitě pracovní síly, která na trhu působí. Dalším faktorem je *relativně*

nízká mobilita kapitálu. Kapitál je považován za velice mobilní, ale ve skutečnosti nabývá silné rigidity v reakcích kapitálu na rozdíly ve výrobních nákladech. Především tyto dva primární faktory vedou k příčině vzniku regionálních disparit v oblasti příjmů a zaměstnanosti. *Geografické faktory* souvisí s geografickým umístěním regionu, které může představovat ekonomické nevýhody, jakými jsou: nadprůměrné dopravní náklady vedoucí k vysokým cenám, nízkých ziskům či omezeným trhům, omezený přístup k velkým městským centrům poskytujícím specifické služby, velká vzdálenost od tržních informací a kontaktu se zákazníkem a zpravidla nízká hustota dopravních spojů. Dalším geografickým faktorem může být nedostatečné přírodní vybavení, které některé regiony využívají ke svému ekonomickému rozvoji. Jsou to horské oblasti nebo také oblasti se špatnou půdou, jinak sloužící k obhospodařování. Regiony disponující přírodním bohatstvím, kterým mohou být zásoby uhlí, vody, nafty apod., mají zpravidla výhodu. Pokud ovšem hovoříme o nerostných surovinách, může při jejich nedostatku dojít k opačnému efektu a následné disparitě zvýhodněných regionů. *Ekonomická struktura regionů* hraje roli především u regionů orientovaných na útlumová odvětví, u kterých se objevují hlubší problémy se zaměstnaností. Naopak regiony zaměřené na rozvíjející se odvětví (elektronika, bankovníctví, spotřební průmysl apod.) se zaměstnaností výraznější problémy nemají a je u nich zpravidla vysoká poptávka po pracovní síle. Nízká poptávka po zboží, komoditách na trhu, na které je region zaměřený, způsobuje růst nezaměstnanosti a další problémy s ní spjaté. *Jiné primární faktory* zahrnují např. institucionální faktory (jedná se o centralizaci nebo decentralizaci institucí) a psychologické faktory, jež dále mohou prohlubovat regionální disparity. Mezi **sekundární** faktory patří:

- vnější ekonomika,
- demografická situace,
- rigidita nákladů a cen,
- faktory prostředí,
- a jiné sekundární faktory.

V případě *vnější ekonomiky* představuje spojení centrálních úřadů, dopravní infrastruktury a finanční infrastruktury vliv na přilákání nového kapitálu firm, proto úzce souvisí s rozvojem celého regionu. *Demografická situace* se řídí demografickými parametry jako je vzdělanost venkovského obyvatelstva a obyvatelstva žijících ve městech, nebo rozdíly v přírůstcích

obyvatelstva regionů a jejich migrace. *U rigidity nákladů a cen* se jedná o setrvačné síly, díky kterým nedochází k přirozenému přizpůsobování se trhů změnám v nabídkové a poptávkové složce. Příkladem je růst mezd v zaostávajících regionech, který nemusí být způsoben růstem produktivity práce. *Faktory prostředí* představují image prostředí, která je v poslední době důležitým faktorem zvyšující přitažlivost regionu pro nové firmy, které vyhledávají nové trhy pro svou podnikatelskou aktivitu. Jiné *sekundární faktory* spočívají v míře rostoucích inovací a dalších diferencí především v oblasti průmyslové a sociální.

Mimo uvedené primární a sekundární faktory je důležitá rozdílná úroveň regionů vedoucí podle Kutscherauera a kol. (2013) k dalším účinkům, které člení do dvou druhů. Prvním typem jsou **zpětnovazební účinky**, jako dopad expanze jednoho regionu mající negativní vliv na region sousedící. Druhým typem účinků jsou **účinky odstředivé**, které považujeme za žádoucí. U takových účinků mají z bohatého regionu určité výhody chudé, méně rozvinuté regiony.

2.2.3 Klasifikace disparit

Regionální disparity jsou klasifikovány ze dvou souvisejících hledisek: *vertikální a horizontální*. *Vertikální členění* představuje územní rozměr. Obecně se disparity v této rovině člení na:

- disparity na evropské úrovni,
- disparity na národní úrovni,
- nerovnosti na místní úrovni.

V rámci podmínek krajských a obecních systémů na úrovni České republiky a nižší, se disparity z vertikálního pohledu člení následovně:

- Česká republika a disparity mezi jejími kraji,
- kraje a disparity mezi jejími obcemi s rozšířenou působností,
- obce s rozšířenou působností a rozdíly mezi nimi.

Regionální disparity se vyskytují především ve třech hlavních sférách: ekonomické, sociální, a územní (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan, 2013).

Ekonomická sféra souvisí s ekonomickým vývojem na sledovaném území, který nejpodstatněji ovlivňuje např. ukazatel zaměstnanosti v regionu. Sféra se vyznačuje produktivitou ekonomiky, přílivem a odlivem kapitálu, konkurenceschopností vůči jiným

regionům. Jako ekonomický ukazatel pro hodnocení celkové úrovně států a regionů je podstatné uvést *hrubý domácí produkt na obyvatele* vyjadřující v peněžní formě počet vyprodukovaných statků a služeb a to výrobními faktory umístěné v dané zemi za určité období, bez ohledu kdo je vlastníkem výrobních faktorů. Jelikož se státy liší počtem obyvatel je zapotřebí pro zhodnocení a komparaci přepočít na jednoho obyvatele. Ukazatel je významný pro rozhodování o způsobilosti čerpání strukturální pomoci z prostředků evropských fondů. Vzhledem k vypovídající schopnosti je z mého pohledu podstatnější ukazatel *regionální disponibilní důchod* mající za cíl zjistit výši důchodu, se kterým mohou občané disponovat. Ukazatel respektuje také dojíždění za prací a nevylučuje transfery, tak jako ukazatel hrubý domácí produkt na obyvatele. Ekonomická sféra regionu je nejen klíčovým atributem pro vyhodnocení jeho postavení a perspektivy, ale také jedním z rozhodujících aspektů pro jeho srovnání s ostatními regiony.

Častou otázkou je, jak je silná ekonomika regionu a do jaké míry je schopen se efektivně podílet v meziregionální dělbě práce. Důležitá je proto schopnost regionu generovat dostatečný počet pracovních příležitostí nebo pracovních míst pro její populaci. Disparity v ekonomické sféře můžeme rozdělit do čtyř problémových celků – subsystémů:

- ekonomický potenciál,
- ekonomická výkonnost,
- rozvojový potenciál,
- lidský potenciál.

Sociální sféra je spojena s kvalitou života obyvatel úzce související s úrovní důchodů, sociálních podmínek (dostupnost zdravotních zařízení, úroveň vzdělání, kulturní vyžití, přístupu k základním životním potřebám, veřejným institucím apod.).

Do **územní sféry** se zahrnují přírodní, technické, geografické podmínky související s dostupností služeb nebo kvalitou životního prostředí.

Horizontální perspektiva pojednává o věcné sféře výskytu a klasifikace je učiněna pouze na základě sféry výskytu, jde o tzv. členění z *věcného hlediska*. Horizontální perspektiva obsahuje tzv. materiální a nemateriální disparity. *Nemateriální disparity* nejsou hmatatelné a jedná se pouze o pojem ve smyslu psychologického vnímání, podstatný je fakt, že je nelze použít při tvorbě indikátorů. Naopak *materiální disparity* jsou měřitelné a tím pádem snáze aplikovatelné

pro komparaci a vyhodnocení regionálních disparit. Členění horizontální perspektivy má následující formu (Kutscherauer a kol, 2010):

- materiální a nemateriální podstata disparity,
- sféra výskytu disparity, která může být územní, ekonomická a sociální.

2.2.4 Měření a hodnocení regionálních disparit

Pro samotné měření a hodnocení regionálních disparit je důležité *časové hledisko*. Časové hledisko se vztahuje k určitému časovému horizontu regionálních disparit, přičemž lze časové dimenze regionálních disparit členit následovně: regionální disparity krátkodobě působící, regionální disparity střednědobě působící a regionální disparity dlouhodobě působící. Dle dynamiky regionálních disparit dále rozlišujeme buďto okamžitý stav disparit nebo změny disparit v čase.

Kromě hlediska času je zapotřebí při měření a hodnocení zohlednit také *geografické měřítko*. Regionální disparity lze měřit na několika geografických úrovních, proto existuje z teritoriálního hlediska výčet možností skládající se z více geografických úrovní, jakými mohou být EU, národní stát, okres, správní území obce s rozšířenou působností nebo samotné obce (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan, 2013).

Pro objektivní hodnocení a následnou komparaci států EU se využívají různé typy *regionálních ukazatelů*. Pro vyhodnocení situace v regionu je podstatné použít takové parametry, které budou obsahovat měřitelné a zjištělné hodnoty. Při zjišťování úrovně rozvoje regionů se experti potýkají s nepřehledným počtem parametrů, přičemž není nalezena shoda v přístupu nalezení jednotného, univerzálního postupu jejich výběru. V rámci hodnocení ekonomické a sociální soudržnosti států EU jsou ukazatele uváděny ve *Zprávách o hospodářské a sociální soudržnosti* (HSS). Dle pravidelnosti a struktury jsou zprávy děleny do následujících kategorií: 1. zprávy o ekonomické (hospodářské) a sociální soudržnosti. Z hlediska periodicity se zprávy vydávají jednou za tři roky evropským orgánem, kterým je Evropská komise. Jedná se o podstatné analytické studie mající vždy podtitul odrážející dočasný vývoj a vývoj blízké budoucnosti. Hodnotí se dopad politiky soudržnosti EU a národních politik soudržnosti na území a obyvatele. 2. zprávy o pokroku v oblasti ekonomické (hospodářské) a sociální soudržnosti. Zprávy jsou také vydávány Evropskou komisí, ale na rozdíl od předchozích zpráv se vydávají jednou za rok. Jedná se o analytické studie kratšího rozsahu, které sumarizují situaci od vydání poslední zprávy o ekonomické a sociální soudržnosti EU. Studie obsahují ekonomické, sociální a

environmentální ukazatele na národní úrovni, jakými mohou být např. změna, resp. růst reálného HDP na obyvatele, regionální ukazatele zaměstnanosti, přidaná hodnota podle regionů a sektorů apod. Kromě uvedených zpráv a jejich ukazatelů jsou vytvářeny *ukazatele pro hodnocení plnění cílů Lisabonské strategie (2000-2010) a Strategie Evropa 2020*. Datovou základnu pro tyto ukazatele tvoří Evropský statistický úřad (Eurostat). Dalším zdrojem pro podrobnější informace k datové základně, metodologických postupů, odkazů, literatury k strukturálním ukazatelům zabezpečuje Administrativní centrum komunikačních a informačních zdrojů označované zkratkou CIRCA (Communication Information Recourse Centre Administration). Mezi Lisabonské ekonomické ukazatele patří komplexní ukazatel „*Lisabonský ekonomický ukazatel*“, jeho tvorba je spojená s rokem 2006 s projektem ESPON. Skladba ukazatele vychází ze 14 strukturálních ukazatelů sloužící k hodnocení naplnění cílů Lisabonské strategie. Od roku 2005 je hodnocení zaměřeno také na regionální úroveň, přičemž do roku 2005 byly hodnocení tvořeny pouze na nadnárodní úrovni. Z projektu ESPON vyháží také ukazatele pro hodnocení územního rozvoje EU. S projektem ESPON byly vytvořeny systémy hodnocení, jeden z nejvýznamnějších je *Regionální klasifikace Evropy* (Regional Classification of Europe, RCE). Systém pracuje s 30 ukazateli, které jsou rozděleny do 8 tematických oblastí. Jedná se o alternativu, pomocí které lze hodnotit regionální disparity v rámci ekonomické, sociální a územní soudržnosti (Skokan, Kaňa, Melecký, Lebiedzík, 2008). Regionální ukazatele jsou sledovány na národní úrovni v každém členském státě v rámci národních regionální politiky a jsou dostupné v národních statistických databázích.

K hodnocení regionálních disparit se využívají různé matematicko-statistické metody. Kutscherauer a kol. (2010) uvádí, že v České republice probíhá zjišťování regionálních disparit především metodou *meziregionální komparace* založené na základě předchozí tvorby analýzy za účelem zjištění odlišností vývoje regionů. Slouží k porovnávání tří základních oblastí (ekonomické, sociální a environmentální) nebo ke komparaci struktur regionu. Je potřeba dodržet časovou a věcnou srovnatelnost, kvalitu a dostupnost informací nebo také cíle vymezené vládou.

2.3 Regionální politika

Vzhledem k tomu, že tržní vývoj nedokáže vést k vyváženému rozvoji rovnoměrně na celém území státu nebo území jednotlivých států integračního seskupení je potřeba zavést opatření na státní, regionální nebo také nadnárodní úrovni. Regionální politika je koncepční a výkonná

činnost státních institucí, vytváří nové strategické dokumenty pro další období, určuje metody a zabezpečuje zdroje pro její realizaci, což vede ke snižování disparit. Hlavním cílem regionální politiky je tedy snižování regionálních rozdílů mezi stanovenými oblastmi (regiony).

2.3.1 Vymezení a pojetí regionální politiky

Regionální politiku chápeme jako součást souboru ekonomických a sociálních (i ekologických) politik, pomocí nichž se státy snaží dosáhnout národních cílů, jako jsou ekonomický růst, udržitelný rozvoj, kvalitní životní prostředí, sociální a politická stabilita, rovnost šancí obyvatel i rozdělování příjmů způsobem, který většina obyvatel považuje za spravedlivý a který je současně ekonomicky stimulující (Wokoun, Malinovský, Damborský, Blažek a kol., 2008, s. 23).

Regionální politika utvářející podobu regionálního rozvoje identifikuje nejdůležitější, problémy, na základě kterých je možné stanovit konkrétní cíle, kterých má být v určitém časovém horizontu dosaženo. Proto je potřeba nastavit mechanismy a nástroje, které umožní celý proces rozvoje, přičemž nástroje jsou nejčastěji charakteru vybízející k přílivu podnikatelských aktivit do regionu a lze je členit na makroekonomické a mikroekonomické nástroje.

Makroekonomické nástroje – problém u makroekonomických nástrojů je střet s jinými stanovenými cíli na národní úrovni, jako je regulace inflace nebo vyrovnanost platební bilance. Makroekonomické nástroje se dále člení na nástroje v rámci:

- *fiskální politiky* – jde o meziregionální přerozdělování v rámci státního rozpočtu a to v rámci systému daní a odvodů nebo v rámci výdajů (regionalizace daní a odvodů, snížená sazba daní ve vybraných podporovaných regionech),
- *monetární politiky* – pomocí změn objemu peněžní zásoby lze ovlivnit dostupnost úvěru (snížení úrokových sazeb),
- *politiky protekcionismu* – jde o ovlivňování dovozu prostřednictvím dovozních limitů a celních opatření na produkty vyráběné v upadajících regionech.

Mikroekonomické nástroje působí na subjekty uvnitř regionu, jde o ovlivňování *pohybu pracovní síly*, příkladem je proplacení částky spojené se stěhováním, nebo proplacení nákladů na dopravu do práce, jedná se také o nabídky bytů, jako nástroje k přetažení pracovní síly do oblasti s nedostatkem nabídky pracovních sil. Mezi mikroekonomické nástroje patří mobilita,

kteřá je umožněna např. poskytnutím nenávratných půjček, finanční podpory na začlenění pracovníka do pracovního procesu firem nebo nižší daňové zatížení z nemovitostí.

Ostatní nástroje se používají v omezenější míře než nástroje makroekonomické a mikroekonomické. Ostatními nástroji jsou nástroje administrativní, může se jednat o nařízené ukončení činnosti podniku ze strany úřadů, která není přívětivá pro region. Dále se jedná o institucionální nástroje, tedy posílení veřejných institucí nebo soukromých institucí poskytujících služby, podporující podnikatelské činnosti.

2.3.2 Regionální politika EU

Jak bylo uvedeno v kapitole 2.3, existují tři úrovně, na kterých je vykonávána regionální politika. Nadnárodní úroveň představuje regionální politika Evropské unie, která byla vytvořena z několika důvodů, jakými jsou dle Wokoun, Mates, Kadeřábková a kol. (2011):

- relativní neschopnost států řešit regionální problémy svou vlastní politikou,
- snaha o prohloubení hospodářské a měnové unie, souvisící se zavedením společné měny euro, což sebou přináší regionálně diferencované rozmístění výhod,
- členské státy zjistili, že ostatní hospodářské politiky EU generují negativní dopady na regiony,
- vlády nekoordinovaně poskytovaly dotace směřující do různých odvětví, především do průmyslu.

Regionální politika EU přerozděluje finanční prostředky z bohatých regionů do regionů chudších. Jedná se o politiku na principu solidarity v rámci států EU, což je celosvětově jedinečný systém. V rámci celé politiky EU má regionální politika velký význam, protože disponuje s největším objemem prostředků směřujících přímo do regionů. Regionální politika spolu s některými aktivitami sociální a zemědělské politiky a politiky na podporu zaměstnanosti je aktuálně definovaná jako politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Politika HSS přispívá k vyváženosti zaostalejších a strukturálně postižených regionů nebo území státu jako celku, tak aby došlo ke zvýšení jejich ekonomické výkonnosti a přispění ke zvýšení celkové úrovně kvality života obyvatel daného území. Mezi finanční nástroje politiky HSS v období 2014–2020 patří *Evropské strukturální a investiční fondy* (ESI) jakými jsou: *Evropský fond pro regionální rozvoj* (EFRR), *Evropský sociální fond* (ESF), *Fond soudržnosti* (FS), *Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova* (EZFRV) a *Evropský námořní a rybářský*

fond (EMFF). ESI fondy v období 2014–2020 disponují s rozpočtem 454 mld. Eur (Evropská komise, 2016).

K realizaci regionální politiky (hospodářské, sociální nebo územní soudržnosti), jsou uplatňovány určité principy. Mezi principy patří princip *partnerství* uplatňující se mezi institucemi EU a institucemi vytvořené na národní bázi každým členským státem. Na základě dalšího principu *programování* se tvoří programy na víceleté období, pomocí kterých dochází k čerpání finančních prostředků z fondů EU. K posilování prostředků příjemce pomoci slouží princip *adicionality*. Mezi další principy patří princip *monitorování a vyhodnocování* čerpání prostředků, které je prováděno průběžně. V rámci principu *koncentrace* dochází k alokaci prostředků do vyčleněných regionů, ve kterých je pomoc nejvíce zapotřebí, tak aby docházelo k jejich pozvolné konvergenci.

Za účelem jednotné klasifikace evropského území a realizace RP byla vytvořena klasifikace tzv. *nomenklatura územních statistických jednotek NUTS* (z francouzského *La nomenclature des unités territoriales statistiques*). Regionální politika EU klasifikuje celkem tři úrovně členění regionů – NUTS 1, NUTS 2 a NUTS 3. Čerpání finančních prostředků je prostřednictvím tzv. *regionů NUTS 2*. V rámci daného členění se docílilo možnosti objektivního porovnání dat jednotlivých regionů. Členské státy EU mají možnost od 1. 1. 2008 klasifikovat další úrovně členění a to LAU 1 a LAU 2, což vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropských společenství o vytvoření společné klasifikace územních statistických jednotek NUTS. Zařazení územních celků zemí do jednotlivých úrovní statistických jednotek (NUTS 1, NUTS 2, NUTS 3) je založeno na počtu obyvatel.

Tab. 0.1: Členění NUTS dle počtu obyvatel (tis.)

Statistická jednotka	Nejvyšší počet obyvatel	Nejnižší počet obyvatel
NUTS 1	7 000 000	3 000 000
NUTS 2	3 000 000	800 000
NUTS 3	800 000	150 000

Zdroj: Žižka a kol. (2013), vlastní zpracování, 2016

Regionální politika je realizována v 7 letých obdobích. Pro aktuální období 2014–2020 jsou stanoveny dva cíle regionální politiky EU. Prvním z nich je cíl *Investice pro růst a zaměstnanost*, na nějž je alokováno 97, 6 % prostředků rozpočtu regionální politiky EU. Druhým cílem je *Evropská územní spolupráce*, na niž je vyčleněno 2,4 % prostředků.

Investičními prioritami EFRR proto toto období jsou, inovace a výzkum, digitální agenda, podpora pro malé a střední podniky a nízkouhlíková ekonomika. Oproti minulému programovacímu období se dvojnásobně zvýšila podpora malým a středním podnikům, kdy lze alokovat finanční prostředky ve výši 140 mld. Eur. (EUROSKOP, 2016).

Regionální politika EU v České republice

Při vstupu České republiky do EU bylo zapotřebí přijmout nastavenou politiku EU, včetně politiky regionální. ČR jako kandidátská země čerpala prostředky v rámci nástrojů *předvstupní pomoci*, kterými byly: PHARE (Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy), ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) a SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development), (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016). Nástroje sloužily na pokrytí nákladů souvisejících s implementací legislativy EU a její harmonizaci s národní legislativou. Sloužily také k vytvoření institucí umožňující realizaci regionální politiky a ke zlepšení ekonomické situace státu. Pro alokaci evropských prostředků je zapotřebí sledovat ekonomický vývoj územních jednotek, především ukazatel Hrubý domácí produkt (HDP). Regionální politika EU aktuálně stanovuje tři kategorie regionů dle výše HDP: 1. méně rozvinuté regiony s HDP nižší než 75 % průměru EU-28, 2. méně rozvinuté regiony s HDP v rozmezí 75 – 90 % průměru EU-28, 3. více rozvinuté regiony, jejichž HDP je vyšší než 90 % průměru EU-28 (EUROSKOP, online, 2016). Na základě uvedené kategorizace se dle stanovených pravidel rozhoduje o výši finančních prostředků, které jsou poskytnuty regionům soudržnosti spadajících do jedné nebo více kategorií.

V ČR lze podle úrovně rozvinutosti regiony klasifikovat jako **rozvinuté či rozvíjející se regiony** mající schopnost rychlé reakce přizpůsobení se změnám trhu. Jsou stále nejatraktivnější pro investory, vzhledem k jejich přístupnosti, růstového potenciálu a rychlých reakcí v případě nutnosti strukturálních změn jak v oblasti průmyslu, tak v oblasti služeb či zemědělství. Pro zemi sehrávají klíčovou úlohu v hospodářství a mají nejvyšší vliv na hlavní národní ekonomické ukazatele státu. Další klasifikací jsou **regiony s průměrnou nebo nižší dynamikou rozvoje** v rámci, kterých můžeme pozorovat nižší hodnoty vybraných ukazatelů než je celostátní průměr nebo nižší, než v případě rozvinutých či rozvíjejících se regionů. Regiony na nejnižší úrovni rozvoje jsou mnohdy označovány jako **zaostávající či jinak problémové regiony**. Jde o oblasti s typickými znaky jako vysoká míra nezaměstnanosti, nízká úroveň produktivity, technického pokroku, stavu životního prostředí. Specifické je pro ně

úbytek obyvatelstva, který přispívá k prohlubování rozdílů a malému pokroku v jejich ekonomickém rozvoji. (Wokoun, Malinovský, Damborský, Blažek a kol., 2008).

2.3.3 Regionální politika ČR na národní úrovni

Zájem o problematiku regionálního rozvoje neustále stoupá, i když v České republice je pojem regionální politika a regionální rozvoj spojován především s 90. léty 20. století. Regionální politika v ČR nabývá na významu v roce 1996, kdy se ekonomika nacházela v recesi a měla odlišné dopady na jednotlivé regiony. Vnější příčinou bylo zahájení předvstupních jednání ohledně vstupu do Evropské unie a následná žádost ze strany Komise EU o harmonizaci a implementaci evropské regionální politiky s národní regionální politikou. V roce 1996 bylo také založeno *Ministerstvo pro místní rozvoj* (MMR). Na národní úrovni je regionální politika ČR vykonávána především MMR o kterém můžeme říci, že je prostředníkem mezi evropskou regionální politikou a politikou národní (Jáč a kol., 2010). Obecným cílem je podle MMR dosažení rovných příležitostí, možností a plnohodnotné využití demografického, hospodářského a přírodního potenciálu dané oblasti (Žižka a kol., 2013). Podstatným strategickým dokumentem regionální politiky v České republice je *Strategie regionálního rozvoje České republiky*, první znění bylo přijato již v roce 2000 usnesením č. 682. Jedná se o základní právní rámec pro formování regionální politiky komplementární s regionální politikou Evropské unie (Wokoun, Malinovský, Damborský, Blažek a kol., 2008). Za zlomový se tedy považuje rok 2000, jelikož regionální politika ČR nabyla legislativního rámce v souladu s evropským právem. V reakci na současné potřeby vedoucí k regionálnímu rozvoji a ke specifikaci a rozpracování Strategie regionálního rozvoje ČR slouží tzv. *Akční plán*, který je krátkodobým realizačním plánem. Plán rozpracovává a konkretizuje aktivity Strategie regionálního rozvoje ČR. Akční plán využívá jak finančních, tak nefinančních nástrojů. Mezi nejvýznamnější finanční nástroje patří Evropské strukturální a investiční fondy.

3 Socioekonomická analýza a regionální struktura České republiky

V rámci socioekonomické analýzy přicházíme s výsledkem založeným na zjištění aktuální situace (stavu) a její předcházející změny hodnot. Lze tedy říci, že jde o sledování probíhajících procesů s výstupnými hodnotami utvářejících se na určitém území (regionu). Rozdíly mezi regiony jsou značné, a to nejen v přírodních podmínkách, ale také v hospodářství, sociální oblasti apod. V této kapitole je proto rozebrána mimo jiné také charakteristika regionů.

3.1 Socioekonomická analýza

U socioekonomické analýzy se sledují změny ukazatelů, které odrážejí kvalitu života občanů tedy jeho životní úroveň, vykazuje také kvalitu regionu v rámci jeho ekonomického rozvoje, konkurenceschopnosti, životního prostředí a jeho celkovou atraktivitu, jak pro občany, tak pro podnikatelské subjekty. Analýzy se sestavují na základě dat, která jsou zjišťována na určitém území, ať už je to území vytvořené geograficky nebo geopoliticky. V rámci prostorového sledování dat jsme tedy schopni nejen zjistit hodnotu dat, ale vytvářet analýzy, které mohou sloužit ke komparaci jednotlivých územně ohraničených celků,

Analýza může být provedena podle Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan (2013) v následujících aspektech:

- **území** (struktura regionu, lokalizace, vzdálenost k centrům, členitost území, příroda a biodiverzita, krajina a půda, hydrometeorologické podmínky),
- **obyvatelstvo** (demografická analýza, sociální diferenciace obyvatelstva, životní úroveň),
- **ekonomické činnosti** (průmyslové a stavební činnosti, zemědělské činnosti, lesnictví a vodní hospodářství, obchodní a jiné činnosti výrobní povahy, výzkum, vývoj a inovace, výrobní služby a nevýrobní služby jako cestovní ruch, vzdělávání apod.),
- **infrastruktura** (dopravní, technická, surovinové a energetické zdroje a sítě, bydlení, veřejné služby, urbanistická organizace, disponibilní plochy, budovy,
- **životní prostředí** (ovzduší, voda, půda, odpady, péče o krajinu, největší znečišťovatelé).

K provedení analýzy lze využít následující socioekonomické ukazatele, které se dělí do pěti kategorií (Šancová, Procházka, 2008):

- **ekonomické ukazatele** (např. podíl zaměstnanců na celkovém počtu obyvatel, podíl ekonomicky aktivních subjektů na populaci 15–64 let, podíl soukromých podnikatelů na populaci 15–64 let, podíl aktivních subjektů v zemědělství a lesnictví, podíl aktivních subjektů ve službách, podíl osob pracujících na vlastní účet, míra registrované nezaměstnanosti nebo míra dlouhodobé nezaměstnanosti,
- **geografické ukazatele** (např. obecná a specifická hustota zalidnění),
- **demografické ukazatele** (např. průměrný věk obyvatele, index stárí, intenzita migračního a přirozeného přírůstku a index ekonomického zatížení obyvatelstva),
- **urbanistické ukazatele** (např. počet dokončených bytů na 1000 obyvatel a průměrná obytná plocha bytu),
- **společenské (sociální) ukazatele** (např. počet ordinací praktického lékaře k počtu obyvatel, počet ambulantních zdravotnických zařízení k počtu obyvatel, počet lékáren na 1000 obyvatel, počet mateřských škol k počtu obyvatel ve věku 3–5 let, počet základních škol k počtu obyvatel ve věku 6–14 let, počet středních škol k počtu obyvatel ve věku 15–19 let a volební účast).

3.2 Situační analýza ekonomického vývoje v České republice

Vznik České republiky se datuje k 1. 1. 1993 rozdělením České a Slovenské federativní republiky. Hustota zalidnění je 134 obyvatel na km². Česká republika podepsala v roce 2003 smlouvu o přistoupení do Evropské unie, o které bylo rozhodnuto ve vyhlášeném referendu, v němž přes ¾ občanů souhlasilo s jejím podpisem. Smlouva vstoupila v platnost 1. 5. 2004, kdy se Česká republika oficiálně stala jejím členem. Stát leží ve vnitrozemí ve střední části Evropy. Je součástí tzv. Schengenského prostoru a patří mezi „středně“ rozvinuté státy v rámci Evropské unie. Jedná se o demokratický, politicky, hospodářsky a sociálně stabilní zemi. Svou ekonomickou otevřeností a geografickou polohou je téměř předurčena k orientaci na mezinárodní spolupráci. Proto je mimo jiné součástí mezinárodních organizací jakými jsou, Světová obchodní organizace (WTO), Světová zdravotnická organizace (WHO), Organizace spojených národů (UN), skupina Světové banky (WB), Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD), Mezinárodní měnový fond (MMF), Mezinárodní banka pro

obnovu a rozvoj (IBRD), Evropská banka pro obnovu a rozvoj (EBRD), nebo také mezinárodní organizace Rada Evropy a od roku 1999 je součástí Severoatlantické aliance (NATO). Česká republika leží ve vnitrozemí ve střední části Evropy, je součástí tzv. Schengenského prostoru a patří mezi „středně“ rozvinuté státy v rámci Evropské unie (Svobodová, 2013).

Tab. 0.1: Vývoj základních makroekonomických ukazatelů ČR v letech 2007 až 2015

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
HDP (mld. Kč)	3 832	4 015	3 922	3 954	4 023	4 042	4 077	4 261	4 472
HDP na obyvatele (Kč)	371 204	384 992	373 810	375 921	383 218	384 575	387 900	404 843	424 201
Meziroční růst reálného HDP (%)	5,5	2,7	-4,8	2,3	2,0	-0,9	-0,5	2,0	4,2
Míra inflace (%)	2,8	6,3	1,0	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3
Výdaje na konečnou spotřebu (%)	3,0	2,4	0,4	0,8	-0,7	-1,5	1,2	1,6	2,8
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7,0	7,0	6,1	5,0
Průměrná hrubá nominální mzda (%)	7,2	7,8	3,3	2,2	2,5	2,5	-0,1	2,3	3,4
Pracovní síla ekonomicky aktivní (tis. osob)	5 198	5 232	5 287	5 269	5 223	5 257	5 306	5 298	5 310
Vládní dluh (mld. Kč)	892	999	1 178	1 344	1 499	1 667	1 683	1 663	1 673
Deficit (přebytek) vládních institucí (mld. Kč)	-27	-85	-216	-175	-110	-160	-51	-83	-18

Zdroj: ČSÚ, 2015; vlastní zpracování, 2015

Pozn. údaje v tabulce jsou zaokrouhleny na celá čísla

V tab. 3.1 jsou uvedeny nejdůležitější makroekonomické ukazatele, pro jejichž komparaci ve vývoji byl zvolen počáteční rok 2007, což bylo období předkrizové. Následně je možné sledovat makroekonomický vývoj, který byl výrazně ovlivněn finanční krizí. Ukazatel HDP vykazuje nejnižší růst mezi roky 2008–2013. V roce 2008 začal růst zpomalovat. Další rok byl rokem vůbec nejkritičtějším, jelikož bylo zaznamenáno dokonce záporné tempo růstu, které můžeme sledovat dle ukazatele meziroční tempo růstu reálného HDP (%). Nejnižší tempo růstu bylo zaznamenáno v roce 2009 o hodnotě -4,8 %. V roce 2010 nastalo poměrně výrazné oživení ekonomiky a meziroční tempo růstu se vyšplhalo na 2,3 %. Tempo růstu netrvalo dlouho a v letech 2012, 2013 ekonomika vykazovala zase záporné hodnoty u meziročního tempa růstu

HDP, avšak v posledním čtvrtletí 2013 začalo oživení ekonomiky České republiky, které pokračovalo také v roce 2014, ale trend růstu HDP již nebyl tak výrazný. HDP v České republice rostlo meziročně rychleji v porovnání s ekonomickou dynamikou EU. Ekonomický růst byl ovlivněn stabilním ekonomickým prostředím, protože vnější a vnitřní nerovnováha vykazovala zlepšující tendenci. V roce 2014 statistiky vykazují 2 % růst HDP a 2,6 % růst hrubé přidané hodnoty. Vysoký vliv na růst měl zpracovatelský průmysl, který se zaměřil na silnou zahraniční poptávku. Růst byl také založen na vzrůstající investiční aktivitě. Investice v roce 2014 byly přesto o 10,4 % nižší, než tomu bylo např. v roce 2008, kdy investiční aktivita byla na rekordně vysoké úrovni. Růst ekonomiky nebyl zapříčiněn úvěrovou expanzí, podniky tak nejspíše realizovaly zvýšenou produkci buďto využitím předtím nevyužité výrobní kapacity nebo financovaly posílení produkce z vlastního hrubého fixního kapitálu generovaného ze zisků. Rok 2015 s výši HDP 4 472 (mld. Kč.) a meziročním tempem růstu 4,2 % se svým tempem přiblížil začátku sledovaného období, kdy meziroční tempo růstu v roce 2007 bylo 5,5 %.

Vysoká míra inflace 6,3 % v roce 2008 je vysoce nadprůměrnou hodnotou míry inflace v období 2007–2015. Inflačním cílováním České národní banky se podařilo rychle a výrazně tuto hodnotu snížit a v dalším roce dosáhla inflace 1 %. Cílené snížení míry inflace souviselo také s restriktivní politikou, kterou se vláda České republiky vydala. Od roku 2009 se vyjma roku 2013 pohybovala míra inflace v rozmezí 0,3 – 1,9 %.

Výdaje na konečnou spotřebu byly zaznamenány nejvyšší na začátku sledovaného období, jelikož se jednalo o období, které nebylo zasaženo finanční a hospodářskou krizí. V roce 2007 dosahovaly výdaje na konečnou spotřebu úrovně 3 %. O rok později se hodnoty ukazatele začaly snižovat a až do roku 2015 nepřesáhly hranici 2 %.

Počet zaměstnaných osob je každoročně celkem pod hranicí pěti milionů obyvatel. Problémem je snižující se ekonomická aktivita obyvatelstva. Navzdory tomu, že mzdy rostou, zvyšuje se poptávka pracovních míst na trhu práce a dochází také k zabezpečení kvalitnějších a bezpečnějších pracovních podmínek. Obecná míra nezaměstnanosti se zvyšovala kvůli důsledkům krize. Nejvíce byl zasažen zpracovatelský průmysl, který výrazně napomohl k zvýšení obecné míry nezaměstnanosti z 4,4 % (2008) na 6,7 % v roce 2009. Mírný růst nezaměstnanosti pokračoval také v dalších letech, za zlomový se považuje rok 2012, kdy se tempo růstu nezaměstnanosti zastavilo. Na konci sledovaného období je obecná míra nezaměstnanosti 5 % (2015).

Rok 2009 byl obdobím výrazného poklesu příjmové situace obyvatel. Průměrná hrubá nominální mzda klesla o 4,5 %. Příjmová situace obyvatelstva se oproti letům 2011, 2012 a 2013 začala jen mírně zlepšovat v roce 2014, především ve spojitosti se snižováním nezaměstnanosti, prodlužování skutečné odpracované doby a zvýšením platů jak v podnikatelské tak v nepodnikatelské sféře. Nárůst počtu živnostníků také pozitivně ovlivnil celkovou příjmovou stránku obyvatelstva. Na konci roku 2014 vzrostla podle zdroje Českého statistického úřadu spotřeba domácností mezikvartálně o 1,2 %. Úřad si vývoj vysvětluje zlepšením platové situace, ale také očekáváním domácností v neustále se zlepšující ekonomický vývoj. Přesto nenastal výraznější růst, kterým by se ukazatel průměrné hrubé nominální mzdy dostal zpět na nejvyšší úroveň roku 2008.

Z tabulky 3.1 vyplývá, že vládní dluh rostl téměř v každém sledovaném roce, pouze v roce 2014 klesl z 1683 na 1663 mld. Kč. Se vznikem samostatné České republiky byla velikost vládního dluhu okolo 160 mld. Kč. Na konci roku 2015 se jeho velikost vyšplhala na téměř 1673 mld. Kč.

3.3 Regionální struktura České republiky

Česká republika je vnitrozemským státem ležícím ve střední části Evropy a její území zahrnuje historická území Čech, Moravy a části Slezska. Země hraničí s Polskem (761,8 km), Spolkovou republikou Německo (810,3 km), Rakouskem (466,3 km) a Slovenskem (251,8 km). Rozloha České republiky je 78 864 km², čímž se řadí na 21. místo v Evropě. Počtem obyvatel dosahující 10,3 mil. zaujímá Česká republika 12. místo mezi státy Evropské unie (Businessinfo, 2016).

3.3.1 Administrativně-správní členění České republiky

Podle zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, je území České republiky s účinností od 1. ledna 2000 rozděleno na 14 krajů a 77 okresů (zrušeny k 31. prosinci 2002) včetně území hlavního města Prahy (businessinfo, 2016). Dle klasifikace NUTS je území České republiky klasifikováno do tří úrovní NUTS a dvou úrovní LAU. Klasifikace územních statistických jednotek NUTS v České republice vstoupila v platnost dne 1. ledna 2000.

Tab. 0.2: Administrativně správní členění České republiky dle klasifikace NUTS

Území	Označení/Název	Charakteristika	Počet v ČR
Česká republika (1/1993 Sb., Ústava)	NUTS 0	stát	1
Česká republika (1/1993 Sb., Ústava)	NUTS 1	3-7 mil. obyvatel	
Regiony soudržnosti (248/200 Sb.)	NUTS 2	0,8-3 mil. obyvatel	8
Kraje (VÚSC) (347/1997 Sb.)	NUTS 3	0,15-0,8 mil. obyvatel	14
Okresy (36/1960 Sb.)	LAU 1 (NUTS 4)	x	76 (+15 pražských obvodů)
Správní obvody (SO) obcí s rozšířenou působností (ORP) (SO obcí III. typu) (314/2002 Sb.)	SO ORP	x	205 (+22 městských částí Prahy)
Správní obvody (SO) obcí s pověřeným obecním úřadem (POU), (SO obcí II. typu), (314/2002 Sb.)	SO POU	x	393
Obec (128/200 Sb.)	LAU 2 (NUTS 5)	x	6253

Zdroj: Minařík, Borůvková, Vystrčil, 2013; vlastní zpracování, 2016

Úroveň NUTS 3 představuje 14 krajů, které je možné vidět na obr. 3.1. Tyto kraje vznikly *zákonem č. 347/1997 Sb.* v roce 2000. Hlavní město disponuje pravomocemi, které má jako obec, ale také částmi pravomocí spadající již do působnosti kraje. Kraje jsou třetí úrovní v rámci územního členění správy z důvodu existence již zavedených okresních úřadů, které byly součástí státní správy. V roce 2002 nastala změna v územní správě a od tohoto roku je územní správa v ČR dvouúrovňová, přičemž obě úrovně jsou samosprávné. Všeobecná působnost je nyní vykonávána obcemi a kraji. Nejnižší správní úroveň tvoří obce působící zpravidla samosprávně.

V rámci statistik je stát tvořen z 60 % obcemi, které mají méně než 500 obyvatel. Problémy s výkonem státní správy, kdy obce měly potíže se zajištěním jejího výkonu, vedly ke změně.

Malým obcím se svěřily jen minimální úkony v rámci přenesené působnosti a větší část agendy spadající pod okresní úřady byly přenechány tzv. „obcím s rozšířenou působností“. Vznikly tři kategorie obcí dle nutnosti zajištění svěřené přenesené působnosti nabývající různého rozsahu. Jedná se o obce se základním rozsahem přenesené působnosti (tzv. obce I. typu), obce s pověřeným obecním úřadem (tzv. obce II. typu) a obce s rozšířenou působností (tzv. obce III. typu).

Kraje České republiky byly seskupeny a byly vytvořeny *regiony soudržnosti* odpovídající úrovni NUTS 2, které jsou znázorněny na obr. 3.2. Vzniklo osm regionů soudržnosti. Jedná se o statistickou jednotku, na základě které jsou čerpány finanční prostředky evropských fondů.

V regionech soudržnosti je výkonnou složkou Úřad regionální rady plnící funkci zajištění fungování celého chodu organizace a zajišťující realizaci operačních programů. Průměrná populace regionu NUTS 2 čítá v ČR 1,286 milionů, což je méně než je průměr EU. U regionu NUTS 3 je naopak průměrný počet obyvatel třetí nejvyšší, kdy vyšší počet má pouze Španělsko a Kypr. Druhé místo za Velkou Británií, si ČR drží v průměru počtu obyvatel na úrovni statistické jednotky LAU 1. Porovnávání LAU 1 a jiných úrovní lze provést pouze u států mající tuto úroveň ve svém administrativním členění. Příkladem země, kde LAU 1 nenajdeme je Rakousko. Jednotky LAU 2 v České republice mají jednu z nejnižších hustot zalidnění v porovnání s jednotkami LAU 2 v ostatních členských státech EU, kde mají jednotky LAU 2 administrativně vytvořené.

Obr. 0.1: Statistické jednotky NUTS 3 v České republice

Zdroj: Portál územního plánování, 2016, vlastní úprava, 2016

Obr. 0.2: Statistické jednotky NUTS 2 v České republice

Zdroj: Portál územního plánování, 2016, vlastní úprava, 2016

V České republice byly vytvořeny také *euroregiony*. Jedná se o označení pro integračně nejrozvinutější formu příhraniční struktury. Označení se týká více subjektů majících odlišné právní postavení (nejčastěji jsou to zájmové sdružení právnických osob) a zainteresovaní partneři ze soukromého sektoru, odbory nebo obchodní komory. Mezi společné charakteristiky podle Žížky a kol. (2013) patří jejich stálost, oddělena identita od svých členů, vlastní administrativa, technické a finanční zdroje a vytvořený vlastní rozhodovací systém. Euroregion se vyznačuje geograficky (spolupráce je utvářena na daném území) a institucionálně (euroregion jako organizace k posílení přeshraničních vztahů a rozvoji vymezeného území). Institucionálně se nejedná o další formu samosprávy, ale o orgán vykonávající koordinační roli. V ČR vzniklo celkem 13 euroregionů. Členskou základnu tvoří zpravidla obce, města vystupující v rámci partnerství buďto samostatně nebo tvořící sdružení v podobě svazků obcí, přičemž mohou být součástí více euroregionů. Tradičně je spolupráce pojata v oblasti cestovního ruchu. Dalšími důležitými oblastmi jsou školství, životní prostředí, sport, doprava, kultura nebo aktivity v oblasti hospodářství. Cílem je odstranit rozdíly v životní úrovni občanů žijících na území konkrétního euroregionu.

3.3.2 Základní charakteristika krajů České republiky

Hlavní město Praha

Statutární město: Praha

Rozloha kraje: 496 km²

Počet obyvatel: 1 246 240

Praha jako hlavní město ČR patří k vyspělým regionům země i EU, je politickým, ekonomickým a kulturním centrem. Na celkovém počtu obyvatelstva ČR se podílí region 12 %. Průměrný věk obyvatelstva se pozvolna zvyšuje a je nejvyšší ze všech krajů. Za pozitivní se považuje index ekonomického zatížení, který je nižší, než je celkový průměr ekonomického zatížení ve státě. Trendem posledního desetiletí je migrace cizích státních příslušníků, kteří Prahu vyhledávají z pracovních důvodů. Naděje na dožití obyvatel je ve srovnání s ostatními kraji nejvyšší. Podstatný vliv na ekonomiku Prahy má její zásadní postavení v národních i mezinárodních hospodářských vztazích. V Praze sídlí velké množství významných institucí a společností, nabízející kvalitní pracovní místa. Podíl Prahy na tvorbě HDP ČR je téměř čtvrtinový. Z pohledu zaměstnanosti je Praha největším regionálním trhem práce. Praha nemá výraznější problémy s uspokojením pracovní poptávky přesto, že je městě velmi nízká nezaměstnanost. Naopak se poptávka po práci na tomto území neustále zvyšuje a roste počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním. Již přes 40 % populace má vysokoškolské vzdělání, trend růstu vzdělanosti přitom neustále pokračuje. Další velkou výhodou je zaměření Prahy na terciární odvětví, které od roku 2000 představuje více než 80 % přidané hodnoty (ČSÚ, 2016). Hlavní město Praha jako město a kraj současně vykazovalo na konci roku 2013 přebytek hospodaření 4,5 mld. Kč. Samotné město Praha uvádí přebytek v celkové výši 3,4 mld. Kč. Největší část rozpočtu na výdajové stránce tvořila doprava, jejíž provozní výdaje zaujímají ¼ rozpočtu hl. města. Pravidelně město vynakládá přibližně 14 mld. Kč na tuto výdajovou složku. Praha má v České republice nejlepší hodnocení ratingovými agenturami (Asociace krajů České republiky, 2013).

Středočeský kraj

Statutární města: Kladno, Mladá Boleslav

Rozloha kraje: 11 015 km²

Počet obyvatel: 1 302 336

Území kraje se rozkládá uprostřed Čech. Svou celkovou rozlohou, vysokým počtem obcí a také obyvatel se řadí na první místo mezi kraji České republiky. Dle údajů z roku 2014 se na území kraje nachází 1 037 obcí s počtem obyvatel do 2 000, kteří tvoří 41 % obyvatel celého kraje.

Jako jeden z mála má dvě statutární města přitom podíl obyvatel žijících ve městech je okolo 52 %, jedná se o nejnižší počet ve srovnání s ostatními krajskými jednotkami. Z hlediska počtu obyvatel se kraj neustále rozrůstá, což je zapříčiněno především rozvojem satelitních městeček v okolí hlavního města, kdy populační boom započal v 90. letech 20. století. Z demografického hlediska má kraj výhodu především ve věkové skladbě obyvatelstva, jelikož je zajímavý pro mladé lidi, vzhledem k jeho poloze a silné hospodářské vazbě s Prahou. Jeho potenciál by mohl spočívat v lodní dopravě, jelikož se na jeho území nachází Labsko-vltavská vodní cesta, přibližně $\frac{3}{4}$ délky vodní cesty prochází právě tímto krajem. Středočeský kraj vyzdvihuje především pravidelně nízká nezaměstnanost, která je způsobena úzkou vazbou obyvatel na pracovní příležitosti, které se nabízí v hlavním městě. Z pohledu tvorby hrubého domácího produktu se zařadil v roce 2014 na čtvrté místo v celorepublikovém srovnání (ČSÚ, 2016). Rozpočet kraje činí každoročně přibližně 16 mld. Kč. Kraj má nejhustší a nejvíce zatíženou dopravní síť. Do vlakové dopravy v posledních letech investoval velký objem prostředků a podařilo se mu tak z 90 % obnovit vozový park, lze tedy vidět, že pro kraj je vlaková doprava prioritou, která mu významně napomáhá k rozvoji. Kraj se opakovaně potýká s přírodními pohromami ve formě povodní, naposled musel na protipovodňovou pomoc v roce 2013 vyčlenit z rozpočtového fondu částku 37,5 mil. Kč. Hodnotící zprávy informují o vysokém plnění příjmové stránky rozpočtu, v roce 2013 se kraji podařilo naplnit z 83,2 % plánované příjmy do krajského rozpočtu. (Asociace krajů České republiky, 2013).

Jihočeský kraj

Statutární město: České Budějovice

Rozloha kraje: 10 056 km²

Počet obyvatel: 636 707

Jihočeský kraj představuje zvláště zemědělskou oblast mající rozvinuté rybníkářství a lesnictví. Nevýhodou kraje je, že se na něm nenachází významnější množství nerostných surovin, proto je hospodářsky zaměřen na lesnictví, přičemž lesy tvoří 1/3 celého území. Vzhledem k tomu, že se nejedná o oblast zaměřenou na průmysl, soustředí se intenzivněji na oblast turismu. Kraj se snaží o zachování přírodního prostředí, tedy především Národního parku Šumava a rozsáhlých chráněných krajinných oblastí jako Šumava, Třeboňsko a Blanský les. Jde o oblast s velkým podílem chráněného území, které tvoří 20 % území kraje. Kraj vykazuje nejnižší hustotou zalidnění. Z hlediska podílu na tvorbě HDP země se řadí s hodnotou 5,1 % (rok 2014)

k republikovému průměru. Jihočeský kraj se jako významný zemědělský producent podílí 10 % na celkové produkci ČR v primárním sektoru. Problémem kraje je poměrně nízká hrubá měsíční mzda, která se pohybuje v průměru okolo 22 000 Kč, přitom nezaměstnanost je třetí nejnižší po Praze a Plzeňském kraji (ČSÚ, 2016). Kraj hospodaří s poměrně vyrovnaným ročním rozpočtem, přesto byl rozpočet v roce 2013 schodkový, a to ve výši 32, 06 mil. Kč (Asociace krajů České republiky, 2013).

Plzeňský kraj

Statutární město: Plzeň

Rozloha kraje: 7 561 km²

Počet obyvatel: 571 709

Kraj je založený na těžbě nerostných surovin, která tvoří základ pro jeho rozvoj v oblasti zpracovatelského průmyslu. Koncentrace průmyslu je především v jeho centru, které představuje statutární město Plzeň a jeho okolí. Jde zejména o zásoby černého, žáruvzdorného uhlí, keramických jíílů a stavebního kamene. Přírodní podmínky regionu jsou poměrně příznivé pro zemědělství, zemědělská půda tvoří 50 % rozlohy kraje. Plzeňský kraj nedisponuje velkým počtem obyvatel, jedná se o třetí nejméně zalidněný kraj, přičemž přibližně 30 % obyvatel žije v jeho statutárním městě. Z hlediska demografického zde žije, dle indexu stáří, obyvatelstvo převážně vyššího věku, přičemž průměrný věk obyvatele je 42,1 let (rok 2015). Plzeňský kraj se v roce 2015 podílel 5,2 % na celkovém HDP země. V přepočtu HDP na obyvatele vykazuje třetí nejlepší hodnotu v rámci všech krajů, což je dáno především strojírenským a potravinářským průmyslem. Nezaměstnanost je v této oblasti na velmi nízké úrovni. V roce 2014 nezaměstnanost dosáhla nejnižší úrovně po hlavním městě ČR (ČSÚ, 2016).

V roce 2013 byl Plzeňský kraj jediný, který v rámci rozpočtové kázně hospodařil jako nezadlužený kraj. V témže roce byl vyhodnocen jako kraj s největším zlepšením socioekonomické úrovně za posledních 10 let a po Praze se stal nejlepším místem pro život roku 2013, tuto významnou pozici si drží i nadále. Ve francouzském Cannes získal, v kategorii zaměřené na podporu zahraničních investic, ocenění jako nejlepší kraj ve východní Evropě (Asociace krajů České republiky, 2013).

Ústecký kraj

Statutární město: Ústí nad Labem

Rozloha kraje: 5 335 km²

Počet obyvatel: 825 120

Ústecký kraj je významný nerostným bohatstvím, které představují zásoby hnědého uhlí, ložiska sklářských, slévárenských písků a stavebního kamene. Pro tento kraj je značně důležité hospodářství v oblasti energetiky, těžby uhlí, strojírenství, chemického a sklářského průmyslu. Průměrný věk obyvatel je přibližně stejný jako celorepublikový průměr, nemá tak oproti jiným krajům výraznější problémy s demografickým stárnutím. V ukazatelích HDP na obyvatele se pravidelně umisťuje na nejnižší pozici, jeho výkonnost je poměrně slabá, což je částečně dáno upadajícím odvětvím, které je pro něj význačné. Stejně jako jiné kraje s podobnou skladbou průmyslu, má Ústecký kraj problémy s nepříznivým dopadem průmyslu na životní prostředí. Průmyslová činnost má negativní dopad nejen na ovzduší, ale také na krajinu, která byla značně poškozena a v posledních letech proto probíhá její rekultivace, která je dosti nákladná. Průměrná mzda je na tomto území stále výrazně nižší, než je celorepublikový průměr. Kraj se neustále potýká s vysokým podílem nezaměstnanosti, příčinu můžeme hledat především v poklesu těžby uhlí a výrazného útlum sklářského průmyslu vykazující v českých podmínkách nedostatečnou konkurenceschopnost (ČSÚ, 2016).

Karlovarský kraj

Statutární město: Karlovy Vary

Rozloha kraje: 3 314 km²⁰

Počet obyvatel: 300 309

Významné pro tento kraj jsou především poskytované lázeňské služby. Jedná se o území bohaté na léčivé prameny a přírodní minerální vody. Karlovarský kraj je jedna z turisticky nejnavštěvovanějších oblastí a své hospodářství zakládá především na cestovním ruchu. Na území se nachází také nerostné suroviny, převážně hnědé uhlí těžící se v rozlehlé oblasti Sokolovska. Další surovinou využívanou mnoha podniky je keramický jíl, který je základní vstupní surovinou pro výrobu porcelánu. Výroba porcelánových předmětů ovšem nemá zdaleka tak významné postavení jako tomu bylo v minulosti. Kraj se proto potýkal s problémy uzavírání podniků a zvýšené míry nezaměstnanosti. Území kraje je rozlohou jedno z nejmenších ČR. Karlovarský kraj trápí úbytek obyvatelstva, který je zapříčiněn nejnižší mírou porodnosti a

migrací obyvatelstva. Dle nejnovějších dostupných statistik z roku 2014 je celkový přírůstek záporný ve výši 1 016 osob a potvrzuje již několikaletý trend v úbytku obyvatelstva (ČSÚ, 2016).

Královehradecký kraj

Statutární město: Hradec Králové

Rozloha kraje: 4 759 km²

Počet obyvatel: 551 909

V Královehradeckém kraji se nachází jedna z nejlepších a co do objemu největších zásobáren pitné vody na území ČR. Podstatný je rozsah zemědělské půdy, která pokrývá 58 % území. Charakteristikou kraje je zemědělsko-průmyslová výroba a rozvinutá oblast cestovního ruchu. Průmysl soustředěn do městských částí a zemědělství je soustředěno především do oblasti Polabí. Cestovní ruch je rozšířen především díky Národnímu parku Krkonoše. Ve tvorbě HDP si kraj dlouhodobě drží průměrnou pozici a nepatří mezi nejpodstatnější průmyslové oblasti vzhledem k ostatním krajům. Velká část obyvatelstva žije ve městech, podíl městského obyvatelstva činí 66,9 %. Slabou stránku oblasti tvoří produktivní složka obyvatel, je totiž nejnižší ze všech krajů a zároveň žije v Královehradeckém kraji 19 % obyvatel nad 66 let (rok 2014). Dalším problémem je průměrný věk dožití, který je v celorepublikovém srovnání nejvyšší, což samozřejmě způsobuje vyšší zátěž na zdravotní, sociální systém apod. (ČSÚ, 2016). V projektu *Misto pro život* se kraj v roce 2013 umístil na třetím místě. Kraj dle výzkumu hodně dbá na vytváření podmínek pro volný čas občanů a staví se zodpovědně k otázce životního prostředí. Královehradecký kraj v posledních letech, jako jeden z mála, hospodaří s rozpočtovým přebytkem (Asociace krajů České republiky, 2013).

Pardubický kraj

Statutární město: Pardubice

Rozloha kraje: 4 519 km²

Počet obyvatel: 516 045

Pardubický kraj si také drží dobrou pozici z hlediska výměry zemědělské půdy, která tvoří 59,9 % z celkové rozlohy kraje a zemědělství je v něm poměrně vysoce rozvinuté. Kraj vidí

dlouhodobě problém ve znečištěném ovzduší v pardubické aglomeraci, která je zasažena dopadem chemického a energetického průmyslu (teplárny). Průměrná hrubá měsíční mzda v roce 2014 je o 11 % nižší než je republikový průměr a jedná se tak o třetí nejnižší hodnotu. Zaměstnanci, kteří obsluhují stroje a zařízení mají vůbec nejnižší průměrné hrubé měsíční mzdy v ČR. Naopak náklady na bydlení jsou zde druhé nejnižší, přesto se kraj řadí na 13. místo ve schopnosti obyvatel hradit náklady na bydlení. Sektor služeb představuje 51,8 % celkové hrubé přidané hodnoty kraje a je proto rozhodující na tvorbě HDP. Průmysl se na HDP podílel 37,6 % za rok 2014. Výhodou kraje je dobré dopravní spojení, Pardubice a Česká Třebová jsou nejvýznamnějšími železničními dopravními uzly v ČR (ČSÚ, 2016).

Kraj Vysočina

Statutární město: Jihlava

Rozloha kraje: 6 796 km²

Počet obyvatel: 510 209

Atraktivita regionu spočívá především v jeho poměrně nízké hodnotě znečištění ovzduší ve velké rozloze relativně zdravých zalesněných ploch. Krajina má členitý terén a převážná část území leží ve vyšších nadmořských výškách, z tohoto důvodu vykazuje území nízkou hustotu osídlení. Na vysočině je naměřena třetí nejnižší hustota zalidnění v ČR. Trendem je vylidňování velkého počtu menších obcí a odchod mladých lidí do jiných perspektivnějších regionů. Průměrný počet obyvatel žijících v obcích je nejnižší ze všech krajů. Průměrný počet obyvatel v obci je z poslední dostupné statistiky pouze 724 obyvatel. Podnikatelská aktivita je na velmi nízké úrovni, což se odráží v jeho ekonomické výkonnosti, která je výrazně nižší, než je celorepublikový průměr. Průměrná měsíční mzda je také v celorepublikovém srovnání podprůměrná, ale je vyšší než například v Pardubickém, Královéhradeckém nebo Karlovarském kraji. Především zemědělsky zaměřený kraj si drží dobré postavení v produkci brambor, olejin, nebo také v pastevním chovu skotu. 1/3 celkové produkce brambor v České republice je vypěstována právě na Vysočině. Na 100 ha zemědělské půdy je v kraji nejvyšší intenzita chovu skotu v ČR. Přírodní podmínky ovšem výrazně limitují počet plodin, které lze na tomto území pěstovat (ČSÚ, 2016). Kraj vykazuje ve srovnání s ostatními kraji ČR nízkou míru zadlužení, např. v roce 2013 vykazoval rozpočtový přebytek a to bezmála více než 570 mil. Kč. (Asociace krajů České republiky, 2013).

Moravskoslezský kraj

Statutární město: Ostrava

Rozloha kraje: 5 427 km²

Počet obyvatel 1 221 883

Kraj je bohatý především na nerostné suroviny, jako je černé uhlí, zemní plyn, vápenec, žula, mramor, sádrovec, písky nebo také cihlářské jíly. Moravskoslezský kraj je pojímán jako jeden z nejdůležitějších průmyslových regionů ve střední Evropě. Tato pozice sebou v posledních letech nese problémy, které jsou spojeny s nutností restrukturalizace regionu. Jeho hlavní průmyslové zaměření závisí na velkých podnicích potýkajících se se slabou konkurenceschopností na trhu a nátlakem související s normami na snižování znečištění ovzduší a zachování přírodního rázu krajiny. Dochází proto k zavírání závodů nebo jen částí závodu. Přísnější kontroly vypuštěných emisí, vysoké investice do zařízení na snížení vypouštění karcinogenních látek ovlivnily stav ovzduší, které se od počátku 90. let značně zlepšilo. Přesto má kraj jedno z nejznečištěnějších ovzduší v Evropě, což se odráží v atraktivitě regionu, která prozatím není příliš vysoká. Vzhledem k nejvyšší hustotě zalidnění v rámci krajů a vysokému počtu obyvatel se Moravskoslezský kraj neustále potýká s vysokou nezaměstnaností. Vedení kraje se proto snaží o částečnou restrukturalizaci průmyslu. (ČSÚ, 2016). Kraj patří k jedněm z nejzadluženějších. Na konci roku 2013 byla celková zadluženost kraje téměř 2 187, 179 mil. Kč. (Asociace krajů České republiky, 2013).

Jihomoravský kraj

Statutární město: Brno

Rozloha kraje: 7 195 km²

Počet obyvatel: 1 169 000

Jih kraje má především rovinný ráz s velkou plochou polí, luk a vinic, které jsou významné pro hospodářství kraje. Rozlohou se jedná o čtvrtý největší kraj v republice. Zpracovatelský průmysl hraje nejpodstatnější roli na tvorbě HDP. Kraj se podílí 1/10 na celkovém HDP České republiky. Po zpracovatelském průmyslu je kraj zaměřený především na oblast služeb a obchodu. K tradičnímu odvětví kraje patří zemědělství, jelikož kraj disponuje největším podílem zemědělskou půdy v ČR, která zaujímá 60 % plochy kraje a 83 % z ní představuje půda orná. Pěstují se zde převážně obiloviny, řepka a cukrovka. Podnebí a přírodní podmínky

dávají i nadále předpoklady k rozvinutí podnikání v oblasti vinařství, ovocnářství a zelinářství. 90 % všech vinic v ČR se nachází právě na území Jihomoravského kraje, nikterý si drží přední postavení také v chovu a zpracování prasat a drůbeže. Hospodářským centrem je město Brno, které má značné postavení nejen na národní ale také mezinárodní úrovni, sídlí v něm řada důležitých státních institucí. Kraj plní z pohledu dopravy významnou tranzitní funkci. Na jeho území se nachází značně zatížené silniční, dálniční a železniční uzly. Ve městě se nachází mezinárodní letiště Brno-Tuřany (ČSÚ, 2016). Jihomoravský kraj získal od společnosti Moody's Investors Service Limited národní rating A1 (Asociace krajů České republiky, 2013).

Zlínský kraj

Statutární město: Zlín

Rozloha kraje: 3 963 km²

Počet obyvatel: 586 299

Zlínský kraj má nadprůměrnou hustotu zalidnění, vysoká koncentrace obyvatel je především ve statutárním městě Zlín. Vzhledem k členitosti a svažitosti území je pro zemědělce obdělávání půdy poměrně složité s výjimkou některých oblastí, navíc velká část půdy není na minerály příliš bohatá, potýká se s problémem nedostatku dusíku. Kraj není bohatý na nerostné suroviny. Celorepublikový význam přesto mají využívaná ložiska cihlářských hlín, šterkopísků nebo stavebního kamene. Důležitou roli zaujímá zpracovatelský průmysl, kdy se společnosti zaměřují především na kovodělný a dřevozpracující. Celkově však kraj zaostává v modernizaci výrobních zařízení v oblasti průmyslu. Průměrný věk obyvatel je poměrně vysoký, v roce 2014 dosahoval 42,2 let. Také tento kraj má problém s rostoucím podílem stárnoucí složky obyvatelstva, ale zatím považuje situaci z ekonomického hlediska za přijatelnou. S mírou zaměstnanosti zatím nemá kraj výrazné problémy, přesto se řadí ke krajům s vyšší nezaměstnaností. Zlínský kraj věnuje velkou pozornost cestovnímu ruchu a svým kulturním dědictví, památkovou péčí a velkou rozlohou chráněného krajinného území má v oblasti turismu velký potenciál. (ČSÚ, 2016).

Olomoucký kraj

Statutární město: Olomouc

Rozloha kraje: 5 267 km²

Počet obyvatel: 636 356

Část Olomouckého kraje pokrývá pohoří Jeseník s vynikající kvalitou ovzduší, podhorské oblasti jsou významným zdrojem pitné vody. Vzhledem k počtu obyvatel a rozloze se jedná o oblast s průměrnou hustotou zalidnění v rámci republikového průměru. Průměrný věk obyvatel není zrovna nejnižší, v roce 2014 dosáhl hodnoty rovných 42 let a stejně jako většina krajů také tento má problém s demografickým stárnutím, především se dlouhodobě potýká s menším počtem narozených dětí než je zemřelých osob ročně, k tomu se přidává nepříznivý ukazatel počtu osob starších 65 let, který dosahuje hodnoty 18,2 %. Jedná se o kraj zaměřený především na průmysl a v porovnání s ostatními vysoce rozvinutou oblastí služeb. Vzhledem k narušení hospodářského života ovlivněný vysídlením německého obyvatelstva po 2. světové válce a ztížené dostupnosti odlehlejších lokalit, se nejedná o kraj vykazující vysokou ekonomickou aktivitu a patří tak k ekonomicky slabším regionům. Na HDP se podílí pouze 4,7 %, což je hodnota pod republikovým průměrem, přesto zde není průměrná mzda podhodnocená a pohybuje se těsně okolo 22 800 Kč. Zemědělství se soustředí do centrální a jižní části a u plodin jako je ječmen jarní, pšenice ozimá, řepka nebo také technická cukrovka jsou údaje o výši produkce nejvyšší z českých krajů. V průmyslu převládá zaměření na textil, oděv, výroba strojů, oblast optických zařízení. K rozvoji kraje významně napomáhá železniční doprava, jelikož se v jižní části nachází železniční dopravní uzel a přes kraj prochází nejvyužívanější železniční trať v ČR. Značná část příjmů je z cestovního ruchu, za zmínku stojí krajské město Olomouc, jehož městská památková rezervace spadá do seznamu UNESCO. Na území se nachází také velký počet hradů a zámků, jako Bouzov, Helfštýn, Šternberk, Velké Losiny, Jánský vrch apod. Vedení kraje se v posledních letech poměrně úspěšně daří naplňovat strategický plán a podstatně zlepšit postavení univerzit a tím zvyšovat vzdělanost obyvatel. Proto se stává statutární město rostoucí na významu pro investory. (ČSÚ, 2016).

Liberecký kraj

Statutární město: Liberec

Rozloha kraje: 3 163 km²

Počet obyvatel: 438 567

Jedná se o nejmenší kraj v České republice s členitým terénem, kde se nachází větší počet pohoří (Jizerské hory, západní Krkonoše, Lužické hory). Navzdory tomu průměrná hustota zalidnění 138,7 obyvatel na km² převyšuje republikový průměr. Značně vysoký je také ukazatel

urbanizace, ze statistik vyplývá, že 77 % obyvatelstva žije ve městech. Oblast nabývá na významu z přírodovědeckého hlediska, což je dáno pestrou nabídkou ekosystému a chráněných oblastí. V kraji se nachází 5 významných chráněných krajinných oblastí, 8 národních přírodních rezervací, 36 přírodních rezervací a okolo 70 přírodních památek. Oblast je proslulá nalezišti nerostných surovin, především se jedná o sklářské a slévárenské písky, černého uhlí. Velká část těžby nerostných surovin byla pozastavena, například téměř vymizela těžba liberecké žuly, železnobrodské pokrývačské břidlice nebo křemence. V kraji stále převládá průmysl, který ovšem prošel změnou a není tak významně zaměřený na textil, sklo a bižuterii jako tomu bylo v minulosti. V rámci restrukturalizace průmyslu došlo k zaměření se na zpracovatelský průmysl, který je spojen s tradičně vysokým podílem výroby automobilů nebo výroby pryžových a plastových výrobků. Zemědělství v tomto kraji nehraje významnou roli a není příliš významnou složkou podílející se na tvorbě HDP kraje. Nezaměstnanost vykazuje průměrné hodnoty v republikovém srovnání. Z hlediska cestovním ruchu jsou hojně navštěvovány přírodní útvary (Český ráj, Doksy a okolí) a pozoruhodné hornaté krajiny a kraj se pyšní jedním z nejčistších ovzduší v České republice. Stejně jako Olomoucký kraj, také Liberecký kraj se vyznačuje velkým množstvím hradů a zámků, přičemž za zmínku stojí Bezděz, Lemberk, Frýdlant, Valdštejn a Hrubý Rohozec (ČSÚ, 2016).

4 Komparace ekonomických disparit v České republice na úrovni regionů NUTS 3

Praktická část bakalářské práce zahrnuje zhodnocení ekonomického vývoje regionů NUTS 3 v České republice. Počátkem sledovaného období je rok 2004, jenž byl zvolen vzhledem k vstupu České republiky do EU. Časová řada končí nejnovějšími dostupnými daty z roku 2014. K analýze a komparaci rozdílů mezi kraji jsou použity vybrané matematicko-statistické metody.

4.1 Datová základna

Ekonomické rozdíly jsou hodnoceny na úrovni 14 regionů NUTS 3 České republiky za použití ukazatelů, které zpracovává a zveřejňuje Český statistický úřad. Všechny využití ukazatele spadají do ekonomické sféry a zastupují každý z problémových celků dle tabulky 4.1 (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan et al., 2013). Celkem bylo vybráno 7 ukazatelů. Větší množství ukazatelů nebylo možné zohlednit vzhledem k nedostupnosti regionálních dat ve zvoleném období 10 let. Chybějící data v časové řadě, byla doplněna pomocí interpolace či extrapolace dat s použitím metody „lineární trend v bodě“ provedené v softwaru IBM SPSS 21 (Statistical Package for the Social Sciences).

Tab. 0.1: Hodnocení disparit v ekonomické sféře dle problémových celků a jejich vypovídající ukazatele

Ekonomická sféra	Problémové celky	Ukazatelé
	Ekonomický potenciál	Výkonnost ekonomiky
		Produktivita
		Vnější vztahy
	Ekonomická struktura	Odvětvová struktura
		Struktura dle subjektů
	Rozvojový potenciál	Věda a výzkum
		Zahraniční kapitál
		Investice
	Lidský potenciál	Aktivní obyvatelstvo
		Zaměstnanost
		Nezaměstnanost
		Mobilita

Zdroj: Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan a kol., 2013; vlastní zpracování, 2016

Zvolenými ukazateli jsou:

- tvorba hrubého fixního kapitálu (mil. Kč),
- hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (mil. Kč),
- výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč),
- čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (Kč),
- míra nezaměstnanosti (%),
- lidské zdroje ve vědě a technologiích, (tis. osob),
- počet registrovaných subjektů (počet).

Tvorba hrubého fixního kapitálu znamená vytvoření hodnoty ve formě hmotných a nehmotných investic. Jde o majetek, který se za dané období nespotřebuje, ale je použitý na další produktivní činnost. Jedná se o nové investice, modernizace nebo také nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku, dále zahrnuje pořízení nehmotných fixních aktiv a zvýšení hodnoty nevyráběných nefinančních aktiv (PORTAL-INOVACE, 2016).

HDP představuje soubor přidaných hodnot, které jsou generovány ze všech odvětví činností považované v systému národního účetnictví za produktivní. Jedná se také o služby tržní i netržní povahy. Propočty jsou v kupních cenách, za které jsou realizovány tržní výkony. *HDP na 1 obyvatele* se vypočte jako podíl HDP v běžných cenách a středního stavu obyvatel v příslušném roce (Businessinfo.cz, 2016).

Výdaje na výzkum a vývoj zahrnují výdaje v rámci šesti oblastí vědy, jakými jsou přírodní, technické, lékařské, zemědělské, sociální a humanitní.

Ukazatel *Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele* je částka, kterou mohou domácnosti věnovat na konečnou spotřebu, na úspory finančních aktiv a na akumulaci hmotných i nehmotných aktiv. Ukazuje, jak se saldo prvotních důchodů umísťuje znovurozdělením běžnými daněmi, sociálními příspěvky a dávkami a ostatními běžnými transfery. Ukazatel do jisté míry naznačuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v jednotlivých regionech (RIS, 2016).

Míra nezaměstnanosti poměřuje uchazeče o zaměstnání k ekonomicky aktivním osobám.

Lidské zdroje ve vědě a technologiích jsou definovány jako osoby, které splňují alespoň jednu z následujících podmínek: úspěšně ukončili terciární úroveň vzdělávání nebo nejsou formálně

kvalifikovány jako výše uvedené osoby, ale jsou zaměstnány ve vědeckých a technických (VaT) oborech zaměstnání (ČSÚ, 2016).

Počet registrovaných subjektů zahrnuje fyzické osoby (zapsané či nezapsané do obchodního rejstříku), podnikající podle Živnostenského zákona č. 455/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů; fyzické osoby podnikající podle jiných zákonů než živnostenského (zapsané či nezapsané v OR); obchodní společnosti (společnosti s ručením omezeným, komanditní společnosti, veřejně obchodní společnosti, akciové společnosti apod.); samostatně hospodařící rolníky (zapsané či nezapsané v OR); družstevní organizace (družstva a družstevní podniky); sdružení fyzických a právnických osob včetně jejich organizačních složek (občanská sdružení, politické strany a hnutí, církve, komory aj.) (RIS, online, 2016).

4.2 Metody hodnocení regionálních disparit

Existuje několik metod, které se využívají pro měření regionálních disparit. Mezi metody uvedené v Kutscherauer a kol. (2010) a Skokan, Fachinelli, Tuleja, Melecký (2008) například patří:

- metoda založená na škálovacích technikách,
- metoda semaforu,
- metoda průměrné odchylky,
- metoda normované proměnné,
- metoda vzdálenosti od fiktivního bodu,
- shluková, faktorová a diskriminační analýza,
- metoda reálné konvergence,
- metoda založená na upraveném teritoriálním Giniho indexu,
- metoda umělých neuronových sítí,
- simplicistní model,
- metoda souhrnného indexu.

4.2.1 Deskriptivní statistické charakteristiky

Deskriptivní statistika organizuje a popisuje data na základě jejich zjišťování a pozorování, dále probíhá identifikace odlehlých hodnot a zjišťování charakteristik centrální tendence, kdy lze zkonstruovat jejich znázornění pomocí grafů nebo tabulek. Charakteristikami centrální tendence jsou například aritmetický průměr, medián, Pro zjištění rozptýlenosti hodnot se vypočítává variační rozpětí (R) vypočtené jako $R = x_{\max} - x_{\min}$. U maxima se jedná o hodnotu nejvyšší a u minima o hodnotu nejnižší v daném statistickém souboru (Hendl, 2009). Dále se určuje směrodatná odchylka a variační koeficient. Směrodatná odchylka je charakterizována jako druhá odmocnina z rozptylu. Variační koeficient se aplikuje v případě, že máme více souborů, které zahrnují rozdílné měrné jednoty a rozdílnou úroveň hodnot, které jsou v nich zahrnuty. Variační koeficient představuje poměr směrodatné odchylky a průměru. Je běžně uváděn v procentech, poté nám výsledná hodnota vyjadřuje, z kolika procent se v průměru odchylují jednotlivé hodnoty od aritmetického průměru (Souček, 2006).

Metoda semaforu se pojetím částečně podobá proceduře očíslování. Rozdíl je, že hodnotám indikátorů jsou přiřazeny specifické symboly, přičemž v proceduře očíslování se přiřazují číselné hodnoty. Symboly odpovídají procentuální úrovni sledovaného indikátoru. Nejčastější symboly jsou vzhledově ve tvaru tří kruhů, které jsou zobrazeny v barvách semaforu. Předností metody je především přehlednost, poměrně rychlé sestavení a využití při hodnocení ekonomických, ale také sociálních ukazatelů. Jde především o grafickou metodu, zahrnující několik druhů barevných škál, pomocí kterých lze následně provést komparaci a hodnocení námi sledovaných ukazatelů. Metoda semaforu může být založena na dvoubarevné škále, která umožňuje odlišit změny hodnot od minimální hodnoty k maximální nebo pomocí tříbarevné škály, datové čáry a také pomocí sady ikon sloužící k očíslování ukazatelů.

4.2.2 Metoda normované proměnné a souhrnný index regionálních disparit

Normovaná proměnná je bezrozměrnou veličinou, která má jak nulový průměr, tak jednotkový průměr. Použitím metody se předpokládá, že chceme porovnat výsledky při použití různého počtu ukazatelů. Rovnice normované proměnné má následující podobu:

- v případě maximální hodnoty ukazatele,

$$u_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{imax}}{s_{xi}} \quad (4.1)$$

- v případě minimální hodnoty ukazatele,

$$u_{ij} = \frac{x_{imin} - x_{ij}}{s_{xi}} \quad (4.2)$$

kde: u_{ij} – normovaná veličina na i -tého ukazatele pro j -tý region,

x_{ij} – hodnota i -tého ukazatele pro j -tý region,

x_{imax} – maximální hodnota i -tého ukazatele,

x_{imin} – minimální hodnota i -tého ukazatele,

s_{xi} – směrodatná odchylka i -tého ukazatele.

Veličina u_{ij} je veličinou bezrozměrnou s nulovým a jednotkovým průměrem, přičemž hlavní výhodou veličiny je její možnost bezproblémového sčítání. Jelikož u měření regionálních disparit pracujeme s větším počtem ukazatelů lze počítat s průměrnou hodnotou normované veličiny, kterou lze charakterizovat jako *souhrnný ekonomický index regionálních disparit* (EI_{RD}):

$$EI_{RD} = \frac{1}{p} \sum_{j=1}^p u_{ij} \quad (4.3)$$

kde: p – počet ukazatelů (Tuleja, 2008).

Výhodou metody normované proměnné je, že přihlíží k relativní proměnlivosti indikátorů zahrnutých do příslušného indexu (Kutscherauer, Šotkovský, Adamovský, Ivan, 2013).

4.2.3 Metoda vzdálenosti od fiktivního bodu a souhrnný index regionálních disparit

Metoda vzdálenosti od fiktivního bodu počítá s předpokladem představy o optimálním regionu, který má vymezené maximální nebo minimální hodnoty u jednotlivých ukazatelů nebo můžeme sami určit konkrétní optimální hodnoty. Vybrané ukazatele je nutno zprvu vyjádřit v normovaném tvaru dle vzorce (4.1), nebo (4.2), následně se dle vzorce vypočte eukleidovská vzdálenost u každého regionu od optimálního regionu. *Souhrnným ekonomickým indexem regionálních disparit* (EI_{RD}) je průměrná hodnota všech eukleidovských vzdáleností $d_{j,o}$, které byly vypočteny pro každý z regionů. Vzorec pro EI_{RD} :

$$EI_{RD} = \frac{1}{p} \sum_{i=1}^p (u_{ij} - u_{i0})^2 \quad (4.4)$$

kde: u_{i0} – optimální hodnota, která je pro účely této práce stanovena jako medián, $(u_{ij}-u_{i0})^2$ je eukleidovská vzdálenost a p značí počet ukazatelů (Skokan, Fachinelli, Tuleja, Melecký, 2008).

Výsledný ekonomický index regionálních disparit nabývá hodnot větších nebo rovných nule. Mezi „skutečným“ a optimálním regionem jsou rozdíly vyšší, čím vyšší je výsledná hodnota indexu. Lze také stanovit nejhorší region a k němu srovnávat ostatní regiony. Index by ovšem vykazoval pouze kladné hodnoty. Metoda nám především umožňuje redukovat počet ukazatelů v různých měrných jednotkách do jedné syntetické charakteristiky. Souhrnný index nám umožňuje sestavit pořadí jednotlivých regionů vzhledem k ostatním regionům, neboli jak si stojí region v rámci námi stanovených ukazatelů v porovnání s dalšími regiony, které byly zahrnuty v rámci analýzy.

4.3 Komparace regionálních disparit pomocí vybraných popisných statistik

U každého zvoleného ukazatele bylo vypočteny popisné statistiky: maximum, minimum, aritmetický průměr, směrodatná odchylka, maximum/minimum a variační koeficient. Výsledné hodnoty popisných statistických charakteristik v tabulce 4.2 vychází z datové základny tvořené 7 ekonomickými ukazateli 14 regionů NUTS 3 České republiky v období 2004–2014. Variační koeficient nabývá výrazné odlišnosti hodnot. Soubor tedy obsahuje odlehlé hodnoty, což znamená, že není homogenní. Nejnižší hodnotu variačního koeficientu vykazuje ukazatel Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (4) s hodnotou 14,6 %, což znamená, že rozdíly mezi regiony jsou v tomto ukazateli nejmenší. Naopak nejvyšší variační koeficient má ukazatel Výdaje na výzkum a vývoj (3), jehož hodnota je téměř desetinásobně větší a potvrzuje tak extrémní heterogenost souboru. V takovémto popisu zohledňujeme odlehlost dat od průměru, který je mnohdy vyšší z důvodu výskytu vysoce nadprůměrné hodnoty u některých z regionů, přičemž nositelem našich extrémních hodnot je region Praha.

Dle tab. 4.2 je maximální hodnota ukazatele (1) 317 918 (mil. Kč) a dosahuje jí region Praha, nejnižší hodnoty 17 490 (mil. Kč) dosahuje region Karlovarský. Region Praha zatupuje nejvyšší zjištěné hodnoty také u ostatních ukazatelů, pouze v ukazateli (5) byla nejvyšší hodnota zaznamenána v Ústeckém a Moravskoslezském regionu, kde byla výše nezaměstnanosti 14,5 % v roce 2004. Ukazatel (2) má nejnižší hodnotu 234 629 (mil. Kč), kterou vykazoval region Zlínský. Nejnižší hodnota ve (3) ukazateli byla naměřena v Karlovarském regionu. Minimum 132 837 (Kč) v ukazateli (4) je v Moravskoslezském regionu, přičemž tato hodnota byla

naměřena v roce 2004. V ukazateli (5) byla zjištěna nejnižší hodnota 1,9 % v Praze. Stejně jako v ukazatelích (1) a (3) byly také v ukazatelích (5), (6) minima hodnot v Karlovarském regionu.

Tab. 0.2: Vybrané popisné statistiky regionů NUTS 3

Statistika/ukazatel	Tvorba hrubého fixního kapitálu (mil. Kč)	HDP na obyvatele (mil. Kč)	Výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)	Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (Kč)	Míra nezaměstnanosti (%)	Lidské zdroje ve vědě a technologiích (tis. osob.)	počet registrovaných subjektů (počet)
Označení ukazatele	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
MAXIMUM	317 918,0	838 605,0	29 636,1	264 861,0	14,5	482,0	557 736,0
MINIMUM	17 490,0	234 629,0	70,6	132 837,0	1,9	42,6	74 580,0
PRŮMĚR	74 393,1	339 605,8	4 014,9	181 092,9	6,9	152,9	183 591,2
SMĚRODATNÁ ODCHYLKA	64 529,3	127 528,4	5 781,8	26 459,0	2,6	103,5	107 228,3
MAX/MIN	18,2	3,6	419,5	2,0	7,7	11,3	7,5
VARIAČNÍ KOEFICIENT (%)	86,7	37,6	144,0	14,6	37,7	67,7	58,4

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

4.4 Komparace regionálních disparit pomocí metody semaforu

Pro zobrazení vývoje hodnot v jednotlivých letech byla u metody semaforu použita tříbarevná škála barev skládající se ze zelené, oranžové a červené. Zelená barva značí nejlepší hodnoty, ke kterým region směřuje. Jde o nalezení nejvyšší hodnoty u vybraných ukazatelů. Pouze u ukazatele Míra nezaměstnanosti je žádoucí nejnižší hodnota, která je proto zobrazená zeleně a červené hodnoty jsou v tomto případě nejhorší, nežádoucí. Oranžová barva odpovídá percentilu 50.

Tvorba hrubého fixního kapitálu

Na základě tabulky 4.3 je zřejmé, že trvale nejvyšších hodnot ve všech letech dosahuje region Praha, který každým rokem zvyšuje disparity ve srovnání se všemi ostatními regiony. Rozdíl je proto nejvíce znatelný za poslední měřený rok 2014, v tomto roce tvorba hrubého fixního kapitálu dosáhla výše 310 050, 8 mil. Kč, nejnižší přitom byla naměřena v Karlovarském kraji o hodnotě pouze 22 230,8 mil. Kč. Karlovarský kraj má vůbec nejnižší hodnoty již od roku 2004, které jsou značeny sytě červenou barvou. V souvislosti s hospodářskou krizí došlo v období 2008–2009 k poklesu tvorby hrubého fixního kapitálu, vyjma regionů Plzeňského a Olomouckého.

Tab. 0.3: Tvorba hrubého fixního kapitálu (mil. Kč)

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	199 095,0	213 874	245 850	304 806,0	317 918,0	294 247,0	278 812,0	277 432,0	272 217,0	284 664,0	310 050,8
Středočeský	120 905,0	132 038,0	128 169,0	139 607,0	130 270,0	118 117,0	116 613,0	131 065,0	134 956,0	132 190,0	130 237,5
Plzeňský	45 905,0	41 594,0	60 717,0	57 402	51 637,0	57 204,0	50 035	49 324,0	46 092,0	46 712,0	49 503,9
Pardubický	35 404,0	33 064,0	32 912,0	41 235	44 703,0	36 053,0	42 769,0	39 465,0	38 040,0	35 503	40 062,8
Královéhradecký	35 724,0	34 232	33 705,0	38 806,0	40 166,0	38 604	36 659,0	33 988,0	32 321,0	31 334,0	33 571,4
Liberecký	32 266,0	30 688,0	28 594,0	30 214,0	35 051,0	29 882,0	29 276	31 402,0	33 439,0	28 814,0	30 771
Ústecký	48 079,0	46 680,0	53 970,0	72 286,0	70 269,0	67 585,0	82 405,0	78 741,0	73 727,0	71 844,0	85 050,0
Karlovarský	20 422,0	22 288,0	20 463,0	19 931,0	22 581,0	20 280,0	24 345,0	23 969,0	24 555	17 490,0	22 230,8
Jihočeský	50 089,0	59 155,0	52 724,0	56 202,0	57 680,0	51 695,0	56 770	51 039,0	50 678,0	58 307,0	54 497,8
Vysočina	34 698,0	42 050,0	35 788,0	44 542,0	38 290,0	37 273,0	36 292,0	37 147,0	38 435,0	35 434,0	36 739,8
Moravskoslezský	69 464,0	81 157,0	93 790,0	102 869,0	126 167,0	98 643,0	99 363,0	104 681,0	104 631,0	99 016,0	112 868,1
Olomoucký	44 270	41 719,0	43 775,0	50 240,0	52 125	57 823,0	53 038,0	48 793	46 099,0	44 102,0	50 476,1
Zlínský	38 002,0	36 778,0	42 179,0	45 156	44 811,0	40 403,0	43 795,0	44 678,0	43 290,0	40 599	44 401,1
Jihomoravský	86 605,0	106 502,0	110 315,0	129 096,0	133 664	115 663,0	115 833,0	117 268,0	113 630,0	98 782,0	117 284,6

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele

V případě ukazatele Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v tabulce 4.4 lze říci, že výrazně lepších hodnot vykazuje Praha, tento jev můžeme vidět názorným formátováním hodnot v zelené barvě, který každým rokem zvyšuje intenzitu zeleného zbarvení. Nejlepší hodnocení a nejnižší rozdíl v hodnocení za Prahou vykazuje Středočeský region. Naopak region s velmi slabým ekonomickým výkonem je Karlovarský kraj. Rozdíl mezi nejlepším a nejhorším regionem v roce 2004 byl téměř trojnásobný a ani o deset let později se vývoj a disparity mezi těmito regiony s extrémními hodnotami příliš nezměnily. Výrazných změn došlo ve vývoji disparit z roku 2006 –2007, kdy se u většiny regionů zbarvily pole z červeného odstínu do oranžového popř. žlutého (jedná se o pozitivní vývoj ukazatele).

Tab. 0.4: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (mil. Kč)

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	631 920	679 793	730 658	807 732	838 605	805 686	811 822	808 490	803 559	807 486	829 168
Středočeský	288 124	293 576	322 766	349 521	361 055	338 680	333 680	345 593	348 294	347 177	369 335
Plzeňský	290 807	299 827	328 384	341 415	334 076	338 474	346 460	353 547	345 375	361 465	384 101
Pardubický	249 429	259 935	284 988	311 876	315 159	303 432	308 768	320 213	305 082	312 191	327 545
Královéhradecký	263 054	274 890	287 745	315 273	326 177	323 375	327 441	330 297	331 871	333 658	356 040
Liberecký	239 582	265 775	280 484	289 513	292 838	280 984	287 144	293 619	298 671	300 639	315 209
Ústecký	245 340	259 757	277 425	295 466	306 244	306 617	298 627	301 370	301 682	300 926	309 564

Karlovarský	235 396	243 379	251 303	272 027	272 587	274 281	269 200	272 823	270 953	270 921	276 941
Jihočeský	267 049	287 319	304 597	317 797	320 403	319 487	317 054	319 614	326 066	331 474	343 817
Vysočina	241 795	261 437	280 476	306 952	305 159	302 228	300 530	315 793	322 618	326 186	334 994
Moravskoslezský	241 377	266 984	280 125	306 426	322 178	303 351	311 598	328 364	331 321	323 090	337 741
Olomoucký	234 702	238 494	251 051	272 766	285 593	279 203	285 621	296 099	299 335	299 515	314 478
Zlínský	234 629	254 560	278 640	300 583	323 242	316 007	313 138	323 620	323 256	329 349	359 354
Jihomoravský	271 448	284 655	306 314	337 266	360 502	350 464	353 185	361 063	370 535	385 622	397 233

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

Výdaje na výzkum a vývoj

Z tabulky 4.5 je zřejmé, že tak jako v ukazateli Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele, také ve výdajích na výzkum a vývoj zaostává Karlovarský kraj. Na rozdíl od předešlého ukazatele není rozdíl nevyšší a nejnižší hodnoty v roce 2014 dvojnásobný, nýbrž 138 násobný, samozřejmě hraje velkou roli počet obyvatel regionů, počet výzkumných institucí, zařízení apod. S výjimkou Prahy, Ústeckého a Karlovarského kraje jsou ostatní regiony v posledním roce relativně homogenní.

Tab. 0.5: Výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	13 300,3	15 835,1	19 186,2	22 914,1	22 481,3	20 906,5	20 998,2	23 179,7	25 337,3	26 037,5	29 636,1
Středočeský	7 237,7	4 526,2	5 071,5	6 348,1	5 632,1	5 648,9	5 955,8	6 234,4	6 089,6	9 690,8	9 701,8
Plzeňský	835,9	1 129,6	1 333,8	1 393,8	1 767,4	1 599,5	2 295	3 130,5	3 779,3	4 133,2	4 733,7
Pardubický	1 364,5	1 614,2	1 906,3	1 955,6	1 915,7	1 866,5	2 112,9	2 470	2 781,3	2 687,4	2 725,4
Královéhradecký	1 177,4	1 169,3	985,2	1 268,4	1 213,3	1 651,4	1 568,3	1 674,6	1 598,9	1 876,5	2 051,2
Liberecký	867,7	1 109,6	1 482,9	1 312,3	1 516,6	1 328,9	1 449,3	1 861,2	2 850,4	2 365	2 610,2
Ústecký	510,2	589,4	588,4	692,2	808,3	652,4	696	784,4	1 117,8	1 077,1	1 213,5
Karlovarský	96,4	76,2	70,6	77,7	97,9	92	105,7	124	203,5	114,7	151,2
Jihočeský	1 145,9	1 610,4	1 713,3	1 786,7	1 967	2 122,9	2 115,9	2 168,5	2 570	2 548,8	2 504,2
Vysočina	529,3	706,8	517,2	537,6	697,8	645,9	743,4	780,2	929,4	1 159	1 501,5
Moravskoslezský	2 212,5	2 181,9	2 382,1	2 765,2	2 661,4	3 029,7	3 113,5	4 940,6	4 577,6	4 743	5 176,1
Olomoucký	1 054,2	1 372,2	1 327,8	1 511,4	1 433,1	1 620,4	1 598,6	2 126,3	3 557,9	3 057,5	3 373
Zlínský	787,2	1 571,1	1 645,8	1 720,5	1 633,1	1 583,1	1 809,4	2 108,7	2 312,8	2 002,9	2 725
Jihomoravský	3 964	4 653,7	5 057	5 725,6	6 047	8 126,5	8 411,5	11 170,5	14 654,4	16 359,9	17 001,7

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele

Mezi obdobím 2004 až 2008 se disparity příliš pozitivně nevyvíjely, jak lze vidět v tabulce 4.6, regionální rozdíly se snižovaly jen pozvolna. Naopak o období po roce 2008 můžeme tvrdit, že

vysledované disparity jsou velmi nízké. Přesto dochází k prohlubování rozdílů mezi Prahou a ostatními regiony. Životní úroveň spojená s čistým disponibilním důchodem se v Praze neustále neúměrně zvyšuje. Nejnížší hodnota ukazatele je 132 837 (Kč), která byla zjištěna v roce 2004 v Moravskoslezském kraji, nejvyšší 264 861 v Praze, kdy se jednalo o hodnotu z roku 2010.

Tab. 0.6: Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (Kč)

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	206 564,0	215 673,0	233 470,0	242 267,0	254 202,0	256 670	264 861,0	261 953,0	260 112,0	260 894,0	264 100
Středočeský	164 275,0	170 724,0	182 817,0	194 520,0	203 031,0	212 946,0	216 112,0	214 895,0	218 503,0	213 931,0	216 633,0
Plzeňský	152 982,0	158 936,0	168 865,0	181 250,0	193 036	194 960,0	194 941,0	196 718,0	201 356,0	203 436,0	205 083,0
Pardubický	139 070	149 161,0	156 833,0	167 698,0	178 354,0	183 148,0	180 732	183 030,0	188 568,0	187 246	193 820,0
Královéhradecký	144 425	154 782	165 664,0	173 388,0	185 022,0	191 516,0	189 747,0	188 663,0	192 563,0	192 893,0	198 052,0
Liberecký	144 199,0	151 940,0	162 565,0	169 432,0	174 857,0	181 376,0	185 056,0	182 555	183 692,0	184 014	189 176,0
Ústecký	133 422,0	139 907,0	150 736,0	156 015,0	167 609	175 180,0	174 016,0	175 804	173 601,0	173 601,0	174 662,0
Karlovarský	138 163,0	145 108,0	153 178	159 741,0	166 736	175 522,0	173 803,0	176 299,0	174 541,0	177 353,0	181 819
Jihočeský	148 836,0	155 594,0	168 983,0	175 282,0	189 151,0	190 779,0	185 750	187 598,0	188 296,0	186 699,0	193 653,0
Vysočina	143 572,0	151 635,0	161 355	171 724,0	182 378,0	186 298,0	184 959,0	188 473,0	189 181,0	190 820,0	195 304,0
Moravskoslezský	132 837,0	143 564,0	149 628,0	159 438,0	174 546,0	177 817,0	176 418,0	178 585,0	179 597	178 352,0	184 014,0
Olomoucký	139 073	142 392,0	155 410,0	165 511,0	176 646	179 099,0	174 577,0	178 055,0	180 662,0	177 869,0	183 173,0
Zlínský	138 862,0	149 543,0	164 457,0	172 688,0	179 838,0	181 129,0	178 771	182 118,0	185 078,0	184 373,0	189 825,0
Jihomoravský	145 674,0	151 890,0	160 029,0	173 690,0	184 720	189 170,0	193 312,0	191 052,0	195 530,0	198 991,0	203 208,0

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

Míra nezaměstnanosti

Jak uvádí tabulka 4.7 na začátku sledovaného období je situace v míře nezaměstnanosti v Ústeckém, Moravskoslezském, Olomouckém kraji vůbec nejhorší. Zlomový se pro ně stal rok 2007, kdy se již nenacházely v červené barvě a došlo tak k jejich výraznější konvergenci. Nejnížší hodnota 1,9 % byla naměřena v Praze (2008), nejvyšší 14,5 % v Ústeckém a Moravskoslezském kraji (2004). Ani následující rok nebyl pro Ústecký region příznivý, výše nezaměstnanosti zůstala na stejné úrovni jako v předešlém roce. Naopak v Moravskoslezském se situace změnila a došlo ke snížení nezaměstnanosti.

Tab. 0.7: Míra nezaměstnanosti (v %)

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	3,1	3,8	3,6	3,1	3,1	2,5
Středočeský	5,4	5,2	4,5	3,4	2,6	4,4	5,2	5,1	4,6	5,2	5,1
Plzeňský	5,8	5,1	4,6	3,7	3,6	6,3	5,9	5,2	4,8	5,2	5,1
Pardubický	7	5,6	5,5	4,4	3,6	6,4	7,2	5,6	7,7	8,4	6,4
Královéhradecký	6,6	4,8	5,4	4,2	3,9	7,7	6,9	7,1	7,1	8,2	6,2
Liberecký	6,4	6,5	7,7	6,1	4,6	7,8	7	7,2	9,3	8,3	6,5

Ústecký	14,5	14,5	13,7	9,9	7,9	10,1	11,2	9,9	10,8	9,4	8,5
Karlovarský	9,4	10,9	10,2	8,2	7,6	10,9	10,8	8,5	10,5	10,2	9
Jihočeský	5,7	5	5,1	3,3	2,6	4,3	5,3	5,5	5,7	5,2	5,9
Vysočina	6,8	6,8	5,3	4,6	3,3	5,7	6,9	6,4	6,4	6,7	5,6
Moravskoslezský	14,5	13,9	12	8,5	7,4	9,7	10,2	9,3	9,5	9,9	8,6
Olomoucký	12	10	8,2	6,3	5,9	7,6	9,1	7,6	7,7	9,2	7,7
Zlínský	7,4	9,4	7	5,5	3,8	7,3	8,5	7,6	7,4	6,8	6,1
Jihomoravský	8,3	8,1	8	5,4	4,4	6,8	7,7	7,5	8,1	6,8	6,1

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

Lidské zdroje ve vědě a technologiích

Na základě tabulky 4.8 lze říci, že region, který disponuje výrazně vyššími lidskými zdroji ve vědě a technologiích je Praha. V Praze se hodnoty každým rokem zvyšují, výjimkou byl pouze rok 2013, kdy se ukazatel Lidské zdroje ve vědě a technologiích snížil. V témže roce zaznamenáváme pokles také v regionech Královéhradecký, Vysočina, Olomoucký, přičemž u ostatních nastal růst hodnot. Pouze Karlovarský kraj nedokázal zvýšit hodnoty v období 2004–2014, naopak došlo na konci sledovaného období k poklesu hodnoty ze 46,3 na 46 tis. sob. Nejvyšší růst ukazatele v tomto období byl ve Středočeském kraji, kdy v roce 2004 byla naměřena hodnota 184,5 tis. osob, v roce 2014 byla hodnota 288,3.

Tab. 0.8: Lidské zdroje ve vědě a technologiích (tis. osob) dle metody semafor

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	407,6	392,4	417,1	427,6	456,3	456,3	482,0	469,0	471,2	467,6	464,4
Středočeský	184,5	192,6	200,1	212,2	235,8	254,2	254,3	255,7	277,1	282,6	288,3
Plzeňský	99,5	96,4	101,0	107,5	114,4	117,8	109,9	110,6	117,1	118,3	118,8
Pardubický	82,9	89,3	84,3	84,6	90,5	97,9	95,1	93,5	91,7	99,4	107,8
Královéhradecký	103	96,2	106,5	107,7	109,8	109,8	111,1	105,2	107,4	106,0	112,1
Liberecký	62,6	64,6	65,4	71,0	70,9	71,2	81	71,9	71,4	83,7	85,4
Ústecký	114,2	116,8	118,3	121,3	121,8	126,6	132,4	128,4	126,8	130,3	142,7
Karlovarský	46,3	45,9	43,5	49,0	45,4	49,0	49,3	42,6	46,6	46,7	46
Jihočeský	107	105	108,9	111,7	120,0	127,4	120,7	111,7	116,8	129,2	126,4
Vysočina	80,6	78,5	80,9	81,2	89,9	96,3	88,7	86,5	90,8	85,7	93,1
Moravskoslezský	207,2	202,0	210	215,6	217,2	235,9	238,6	217,8	217,4	230,3	233,9
Olomoucký	107,7	108	104,0	113,0	111,1	113,8	108,8	115,5	111,8	106,2	116,2
Zlínský	96,3	95,2	95	99,9	106,4	113,7	113,7	104,6	105,9	106,2	114,5
Jihomoravský	226,6	237,0	232	247,6	257,7	273,0	264,3	265,9	274,9	293,1	299,0

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

Počet registrovaných subjektů

Dle tabulky 4.9 je zřejmé, že v počtu registrovaných subjektů, stejně jako u ukazatelů Tvorba hrubého fixního kapitálu, Výdaje na výzkum a vývoj a Lidské zdroje ve vědě a technologiích zastupuje Karlovarský kraj nejhorší pozici ve vývoji ve všech letech. Regionální disparity jsou u Karlovarského regionu vysoké a mají jen pozvolna snižující tendenci. Nejvyšší nárůstu od prvního do poslední sledovaného roku je zaznamenán v Praze, kde se počet registrovaných subjektů výrazně zvyšuje. V roce 2004 jich bylo v regionu registrováno 417 123, v 2014 již 557 736. Hned po Karlovarském kraji, ve kterém byl růst vůbec nejnižší, má problém s mírou zvyšování počtu registrovaných subjektů Liberecký region, ve kterém se zvýšil z 2004–2014 počet registrovaných subjektů pouze o 7 055. V ukazateli jsou za problémové regiony považovány Královéhradecký, Pardubický kraj a Vysočina, v jejich případech oranžová barva značí vyšší disparity ve srovnání s regiony Praha, Středočeský, Plzeňský, Ústecký, Jihočeský, Moravskoslezský, Olomoucký, Jihomoravský nebo také Zlínský, kde jsou v roce 2014 disparity podprůměrné.

Tabulka 0.9: Počet registrovaných subjektů

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	417 123,0	426 165,0	437 882,0	453 006,0	471 183,0	488 307,0	506 273,0	529 377,0	544 840,0	540 360,0	557 736,0
Středočeský	262 821,0	269 429,0	275 787,0	282 761,0	293 024,0	298 099,0	307 761,0	317 598,0	323 025,0	314 688,0	319 758,0
Plzeňský	125 065,0	127 341,0	129 639,0	132 217,0	136 698,0	140 383,0	144 632,0	147 419,0	147 750,0	141 202,0	142 307,0
Pardubický	102 319	103 975,0	105 304,0	106 972,0	109 524,0	109 449,0	112 121,0	114 072,0	115 333,0	115 116,0	116 363,0
Královéhradecký	122 313,0	123 986,0	125 433,0	127 573,0	130 544,0	129 399,0	132 423,0	134 689,0	135 372,0	133 970,0	135 019,0
Liberecký	108 207,0	109 557,0	111 299,0	112 830,0	114 491,0	114 990,0	117 230	118 766,0	119 908,0	114 472,0	115 262,0
Ústecký	163 874,0	166 219,0	169 083,0	171 940,0	175 521,0	174 621,0	176 422,0	178 718,0	179 126,0	172 030,0	173 415,0
Karlovarský	74 580,0	75 762,0	76 814,0	77 780,0	80 802,0	80 979,0	82 322,0	83 396,0	83 103,0	76 802,0	76 602
Jihočeský	142 796,0	144 260	146 325,0	148 679,0	151 989,0	151 993,0	155 762,0	158 543,0	160 091,0	159 363,0	160 786,0
Vysočina	95 816,0	95 715,0	97 157,0	98 957,0	101 703,0	100 954,0	103 510,0	105 185,0	106 578,0	107 395,0	108 800,0
Moravskoslezský	227 427,0	229 242,0	231 783	235 648,0	240 486,0	241 103,0	245 290,0	248 824,0	244 750,0	248 500,0	250 028,0
Olomoucký	129 075	129 331	130 427,0	132 139,0	135 028,0	133 275,0	136 229,0	138 970,0	135 201,0	137 119,0	138 347,0
Zlínský	128 679,0	129 217,0	130 477	131 995,0	134 373,0	131 870,0	134 374,0	136 725,0	138 269,0	138 197,0	138 832,0
Jihomoravský	252 506,0	258 291,0	263 071	269 366,0	276 783,0	275 189,0	283 202,0	291 162,0	294 308,0	295 523,0	300 204,0

Zdroj: ČSÚ, 2016; vlastní zpracování, 2016

4.5 Komparace regionálních disparit pomocí metody souhrnného ekonomického indexu regionálních disparit

4.5.1 Hodnocení a komparace disparit na základě souhrnného ekonomického indexu regionálních disparit vypočteného metodou normované proměnné

Dle vzorců (4.1) a (4.2) byly vypočteny normované proměnné ukazatelů a následně pomocí vzorce (4.3) byl vypočten souhrnný index ekonomických regionálních disparit. Výsledky hodnot dle vzorců (4.1), (4.2) jsou uvedeny v příloze č. 1. Tabulka 4.10 zobrazuje výsledné hodnoty souhrnných indexů regionálních ekonomických disparit. V tabulce 4.11 je sestaveno pořadí regionů dle souhrnného indexu ekonomických regionálních disparit použitím metody normované proměnné ukazatelů všech zkoumaných regionů NUTS 3 za roky 2004–2014.

Tab. 0.10: Souhrnný index regionálních ekonomických disparit v regionech NUTS 3 vypočtený metodou normované proměnné

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,39	2,64	3,10	3,63	3,83	3,75	3,87	3,94	3,99	4,06	4,32
Středočeský	0,60	0,60	0,73	0,92	0,97	1,09	1,16	1,24	1,30	1,41	1,47
Plzeňský	-0,28	-0,26	-0,09	-0,01	0,08	0,24	0,23	0,26	0,30	0,36	0,43
Pardubický	-0,47	-0,42	-0,33	-0,22	-0,15	-0,03	0,03	-0,01	0,12	0,14	0,16
Královéhradecký	-0,37	-0,37	-0,23	-0,15	-0,05	0,17	0,12	0,12	0,15	0,20	0,21
Liberecký	-0,52	-0,41	-0,25	-0,24	-0,23	-0,08	-0,06	-0,05	0,10	0,04	0,04
Ústecký	-0,05	0,03	0,13	0,10	0,12	0,26	0,35	0,30	0,32	0,25	0,30
Karlovarský	-0,59	-0,45	-0,42	-0,41	-0,38	-0,17	-0,18	-0,26	-0,18	-0,21	-0,20
Jihočeský	-0,29	-0,19	-0,07	-0,06	0,05	0,13	0,14	0,14	0,19	0,20	0,29
Vysočina	-0,50	-0,39	-0,37	-0,25	-0,23	-0,10	-0,06	-0,03	0,00	0,02	0,05
Moravskoslezský	0,32	0,43	0,48	0,50	0,66	0,72	0,76	0,82	0,82	0,83	0,91
Olomoucký	-0,18	-0,23	-0,19	-0,12	-0,03	0,08	0,09	0,10	0,16	0,17	0,22
Zlínský	-0,43	-0,20	-0,14	-0,09	-0,07	0,07	0,13	0,13	0,15	0,11	0,22
Jihomoravský	0,38	0,54	0,66	0,81	0,94	1,11	1,20	1,31	1,53	1,57	1,69

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Z tab. 4.10 je zřejmé, že nejvýraznější ekonomický růst dle zvolených ekonomických ukazatelů je v regionu Praha a nejpomalejší růst je v Karlovarském regionu. V roce 2004 byl v Karlovarském index regionálních ekonomických disparit -0,59 a jednalo se o vůbec nejnižší hodnotu ze všech krajů. Po 10 letech se jeho nepříznivý vývoj příliš nezměnil, jelikož v roce 2014 se index zvýšil pouze na -0,20, což je jediná záporná hodnota zjištěná v tomto roce,

přičemž nejvyšší hodnota indexu byla téměř 4,32 v Praze. Z výsledků bylo zjištěno, že od začátku sledovaného období jsou regiony Praha, Středočeský, Jihomoravský nebo také Moravskoslezský ekonomicky nejvýkonnějšími a vykazují největší disparitu k průměru ČR. Během ekonomického vývoje lze sledovat velmi pozitivní trend snižujících se disparit u „stabilizovaných“ regionů, za které lze považovat Královehradecký, Plzeňský, Ústecký, Jihočeský, Olomoucký. Indexy u těchto regionů se pohybují nejbližce průměru ČR. Nejvyšší růst indexu ze „stabilizovaných“ regionů je zaznamenán u Plzeňského, kde v roce 2004 byl index -0,28 a v průběhu vývoje se index zvýšil na 0,43 v roce 2014. Z tab. 4.10 vyplývá, že v ekonomickém vývoji ze začátku nejvíce zaostávaly regiony Pardubický, Liberecký, Vysočina, Zlínský a Karlovarský. Na konci zvoleného období jsou zvětšující se pozitivní disparity sledovány u Zlínského, který se indexem o hodnotě 0,22 v roce 2014 dotáhl na Olomoucký a vyrovnal tak disparitu, která byla mezi oběma regiony. Pardubický s indexem 0,16 (2014) se ekonomickým vývojem velmi přiblížil naměřenému indexu v Královehradeckém regionu, a jejich disparity jsou na konci sledovaného období velmi nízké.

Tab. 0.11: Pořadí regionů NUTS 3 v letech 2004-2014 a jejich průměrné absolutní pořadí pomocí metody normované proměnné

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014	průměrná pozice	celkové pořadí
Praha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,0	1
Středočeský	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2,5	3
Plzeňský	7	9	7	6	6	6	6	6	6	5	5	6,3	6
Pardubický	11	13	12	11	11	11	11	11	11	10	11	11,2	11
Královehradecký	9	10	10	10	9	7	9	9	10	8	10	9,2	10
Liberecký	13	12	11	12	13	12	13	13	12	12	13	12,4	12
Ústecký	5	5	5	5	5	5	5	5	5	6	6	5,2	5
Karlovarský	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14,0	14
Jihočeský	8	6	6	7	7	8	7	7	7	7	7	7,0	7
Vysočina	12	11	13	13	12	13	12	12	13	13	12	12,4	12
Moravskoslezský	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4,0	4
Olomoucký	6	8	9	9	8	9	10	10	8	9	8	8,5	8
Zlínský	10	7	8	8	10	10	8	8	9	11	9	8,9	9
Jihomoravský	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2,5	2

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Z tab. 4.11 vyplývá, že nevyššího růstu indexu dle metody normované proměnné dosahuje Praha. V závěsu za Prahou je umístěn region Jihomoravský, který si ve vývoji vede velmi podobně jako Středočeský. Jihomoravský má přesto lepší skóre v průběžném pořadí, jelikož se

umístil v období 2004-2014 šestkrát na druhém místě, kdežto Středočeský pouze pětkrát. Za závažnější lze považovat disparity u dalších regionů, jakými jsou Liberecký, Vysočina a v žebříčku vůbec nejhůře hodnoceném Karlovarském regionu. Karlovarský se v každém sledovaném roce umístil na 14. místě ze 14 porovnávaných regionů.

4.5.2 Hodnocení a komparace disparit na základě souhrnného ekonomického indexu regionálních disparit vypočteného metodou vzdálenosti od fiktivního bodu

V případě výpočtu souhrnného indexu regionálních ekonomických disparit dle metody vzdálenosti od fiktivního bodu se vychází z normovaných proměnných ukazatelů. Jako optimální hodnota je stanoven medián ukazatelů. Čím vyšší je souhrnný index regionálních ekonomických disparit, tím vyšší rozdíl je mezi optimálním a reálným regionem, který je předmětem zkoumání. Naopak čím nižší hodnota, tím se skutečný region přibližuje regionu optimálnímu. Dle vzorce (4.4) se vypočte eukleidovská vzdálenost a následně souhrnný index regionálních ekonomických disparit, jehož hodnoty jsou větší nebo rovny nule. Eukleidovské vzdálenosti jednotlivých ukazatelů jsou uvedeny v příloze 2.

Tab. 0.12: Souhrnný index regionálních ekonomických disparit NUTS 3 vypočtený metodou vzdálenosti od fiktivního bodu

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,89	1,79	0,56	0,17	0,14	0,04	0,07	0,05	0,15	0,19	0,74
Středočeský	13,36	13,45	11,99	10,15	9,80	9,77	9,62	9,05	8,70	7,81	7,42
Plzeňský	20,91	20,26	18,37	17,32	16,61	16,41	16,22	15,62	15,23	14,86	14,18
Pardubický	23,42	22,09	20,98	19,42	18,44	18,64	18,48	17,98	17,98	18,07	17,02
Královéhradecký	22,27	21,18	20,14	18,83	17,87	17,67	17,67	17,79	17,61	17,64	16,66
Liberecký	23,54	22,37	21,28	20,42	19,65	19,90	19,32	19,24	18,87	18,94	18,06
Ústecký	24,43	23,56	21,82	19,66	18,27	18,16	18,08	17,74	18,03	17,91	17,04
Karlovarský	25,96	25,39	24,50	23,29	22,58	22,49	22,50	21,97	22,33	22,45	21,73
Jihočeský	21,04	19,66	18,47	17,62	16,49	16,45	16,70	16,78	16,43	16,08	15,73
Vysočina	23,63	22,33	21,38	19,91	19,19	19,07	19,32	18,83	18,51	18,44	17,70
Moravskoslezský	21,69	19,82	18,11	15,83	13,89	14,53	14,48	13,25	13,36	13,54	12,30
Olomoucký	23,73	22,87	21,24	19,54	18,51	18,35	18,91	18,12	17,48	18,16	16,98
Zlínský	23,42	22,09	20,00	18,78	17,88	18,22	18,32	17,78	17,49	17,61	16,34
Jihomoravský	17,13	15,51	14,28	11,86	10,51	10,10	9,85	8,99	7,99	7,46	6,53

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Z tab. 4.12 vyplývá, že nejlepších hodnot trvale dosahuje region Praha, jejíž index regionálních ekonomických disparit v roce 2004 vypočtený dle vzdálenosti od fiktivního bodu byl 2,89. U všech ostatních regionů NUTS 3 České republiky lze vidět v témže roce výrazné rozdíly u vypočtených indexů, kdy nejvyšší hodnota 25,96 byla zjištěna u Karlovarského regionu, jehož

disparity jsou patrné nejen v porovnání s regionem Praha, ale také s ostatními regiony. Podobně si stojí také Ústecký kraj, u kterého byla v roce 2004 hodnota indexu 24, 43. Nejnižší hodnota v období 2004-2014 ze všech krajů je 0,04, jednalo se o rok 2009 a region Prahu. Od tohoto roku se index v Praze neustále zvyšoval až k hodnotě 0,74 v roce 2014. Přesto se jedná o hodnotu nejbližší k optimální hodnotě. Přes pozitivní jev postupného snižování regionálních disparit v Karlovarském regionu, jsou u něj po 10 letech zaznamenány opět nejvyšší rozdíly ve výsledné hodnotě indexu oproti ostatním regionům. Na konci období 2004-2014 se optimální hodnotě nejvíce přibližují regiony Středočeský a Jihomoravský, u kterých se index pohyboval okolo hodnoty 7. Jde o výrazný rozdíl v ekonomického vývoji těchto regionů v porovnání s Prahou, ale také o výrazný rozdíl v ekonomickém vývoji vzhledem ke zbývajícím regionům, u kterých nebyly hodnoty indexu nižší než 12 v roce 2014.

Tab. 0.13: Pořadí regionů NUTS 3 v letech 2004-2014 a jejich průměrné absolutní pořadí pomocí metody vzdálenosti od fiktivního bodu

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014	průměrná pozice	celkové pořadí
Praha	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,0	1
Středočeský	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2,4	2
Plzeňský	4	6	5	5	6	5	5	5	5	5	5	5,1	5
Pardubický	9	8	9	9	10	11	10	10	10	10	10	9,6	9
Královéhradecký	7	7	8	8	7	7	7	9	9	8	8	7,7	7
Liberecký	10	11	11	13	13	13	13	13	13	13	13	12,4	13
Ústecký	13	13	13	11	9	8	8	7	11	9	11	10,3	10
Karlovarský	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14,0	14
Jihočeský	5	4	6	6	5	6	6	6	6	6	6	5,6	6
Vysočina	11	10	12	12	12	12	12	12	12	12	12	11,7	12
Moravskoslezský	6	5	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4,3	4
Olomoucký	12	12	10	10	11	10	11	11	7	11	9	10,4	11
Zlínský	8	9	7	7	8	9	9	8	8	7	7	7,9	8
Jihomoravský	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2,6	3

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

V souhrnném indexu regionálních disparit vypočteného pomocí metody vzdálenosti od fiktivního bodu se pořadí znázorněné v tab. 4. 13 mírně liší od indexu regionálních disparit vypočteného pomocí metody normované proměnné. Dle tab. 4. 13. zůstává na první místě stejně jako u metody normované proměnné Praha, na druhém je Středočeský region a Jihomoravský se tak posunul o jednu příčku dolů (pozitivní vývoj disparit je vyšší u Středočeského). Čtvrtý

v pořadí s nejnižší disparitami je v rámci obou metod Moravskoslezský region. U druhé metody výpočtu indexu nastala výraznější změna také u Olomouckého, který se z 8. místa posunul o tři příčky níže na 11. místo v pořadí. Výraznější pokles než v Olomouckém regionu byl zaznamenán v Ústeckém, z 5. místa dle metody normované proměnné změnil pořadí a zastal až 10 pozici v metodě vzdálenosti od fiktivního bodu. Regionem s vůbec nevyššími disparitami je opět Karlovarský.

Závěr

Bakalářská práce je zaměřena na problematiku nerovnovážného ekonomického vývoje regionů NUTS 3 České republiky. Cílem práce je zhodnotit a provést komparaci ekonomického vývoje regionů NUTS 3 České republiky v období 2004–2014. Použity byly vybrané matematicko-statistické metody, dle kterých lze zjistit ekonomické disparity mezi regiony vycházející z dlouhodobého ekonomického vývoje vybraných ukazatelů na regionální úrovni.

Hodnocení bylo provedeno dle *popisných matematicko-statistických metod* (popisné statistické charakteristiky metody semaforu, a indexu regionálních ekonomických disparit vypočtených na základě metody normované proměnné a vzdálenosti od fiktivního bodu). Na základě deskriptivních statistik, zejména variačního koeficientu byly zjištěny nejvyšší rozdíly mezi regiony u ukazatele Výdaje na výzkum a vývoj, jehož variační koeficient dosahoval hodnoty 144 %. Nejnižší variační koeficient 14,6 % byl u ukazatele Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele.

U *metody semaforu* jsou vidět podstatné rozdíly v ukazatelích Tvorba hrubého fixního kapitálu, Lidské zdroje ve vědě a technologiích a Počet registrovaných subjektů celkem mezi regiony Praha, Středočeský, Jihomoravský a regiony Karlovarský, Vysočina, Liberecký a Pardubický. V ukazatelích Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele, Výdaje na výzkum a vývoj a Míra nezaměstnanosti lze pozorovat vysoké tempo růstu v ekonomickém vývoji u regionu Praha, a narůstající disparity vzhledem k ostatním regionům. Naopak v Karlovarském jde jen o pozvolné zlepšování hodnot v ukazatelích. Disparity u tohoto regionu jsou přes jejich snižování přece jen stále vysoké v komparaci s ostatními regiony, které vyjma Prahy mají v ekonomickém vývoji konvergentní charakter. Výhodou metody semaforu je především přehlednost a rychlost zpracování aniž bychom museli použít složitější matematicko-statistické metody, můžeme ihned za pomoci softwaru jednodušším způsobem zobrazit data v barevných nadefinovaných škálách.

Při výpočtu *souhrnného indexu regionálních disparit* se vycházelo z dvou metod, první z nich je metoda normované proměnné a druhá vzdálenost od fiktivního bodu. Jednoznačnou výhodou obou metod výpočtu je vytvoření jednoho bezrozměrného čísla, které shrnuje více hodnot v odlišných jednotkách a umožňuje srovnání regionů a určení jejich pořadí. Nejvyšší disparity jsou mezi regiony, ve kterých se nachází velká města a regiony, které leží v příhraničních oblastech. Disparity jsou také zjištěny mezi regiony disponující rozvinutější průmyslovou

výrobou popř. oblastí služeb, a regiony zaměřující se na oblast zemědělství, cestovní ruch, obvykle nedisponující zdroji nerostných surovin.

Z analýzy ekonomického vývoje regionů bylo zjištěno, že velké ekonomické rozdíly jsou mezi hlavním městem Prahou. Za pozitivní můžeme považovat trend zaznamenávající postupné snižování regionálních disparit a konvergenci ostatních regionů v rámci vybraných ekonomických ukazatelů. Pouze Karlovarský kraj má známky divergence od všech dalších regionů NUTS 3 České republiky. Pomocí metody normované proměnné bylo sestaveno následující pořadí regionů: na prvním místě je Praha, na druhém Jihomoravský, který si ve vývoji vede velmi podobně jako Středočeský. Na nejnižší příčce v pořadí jsou regiony Liberecký, Vysočina a vůbec nejhůře hodnocený Karlovarský region. Karlovarský se v každém sledovaném roce umístil na 14. místě ze 14 porovnávaných regionů.

V souhrnném indexu regionálních disparit vypočteného pomocí metody vzdálenosti od fiktivního bodu se pořadí mírně liší od indexu regionálních disparit vypočteného pomocí metody normované proměnné. Na prvním místě stejně jako u metody normované proměnné je Praha, na druhém Středočeský region a Jihomoravský se tak posunul o jednu příčku níže. U druhé metody výpočtu indexu nastala změna u Olomouckého, který se z 8. místa posunul o tři příčky níže na 11. místo v pořadí. Výraznější pokles než v Olomouckém regionu byl zaznamenán v Ústeckém, z 5. místa dle metody normované proměnné změnil pořadí a zastal až 10 pozici v metodě vzdálenosti od fiktivního bodu.

Přestože regionální rozdíly v České republice stále přetrvávají, dochází k jejich pozvolnému snižování. Pro rozšíření problematiky a kompletní komparaci by bylo vhodné zahrnout do analýzy a zhodnocení sociální a územní oblast.

Seznam použité literatury

Odborná kniha

1. ČADIL Jan.; *Regionální ekonomie*. Praha: C. H. Beck, 2010. 152 s. ISBN 978-80-7400-191-8
2. HENDL, Jan.; *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. 3.vyd. Praha: Portál, 2009. 695 s. ISBN 978-80-7367-482-3.
3. J. STIMSON, R.; R. STOUGH, R.; H. ROBERTS, B.; *Regional Economic Development. Analysis and Planning Strategy*. Berlin: Springer-Verlag, 2002. 395 s. ISBN 3-540-43731-2
4. JÁČ, Ivan a kol. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Praha: Kamil Mařík – Professional Publishing, 2010. ISBN 978-80-7431-038-6.
5. KUTSCHERAUER, A., I. ŠOTKOVSKÝ, J. ADAMOVSKEÝ a I. IVAN. *Socioekonomická geografie a regionální rozvoj: regionální analýzy v přístupech socioekonomické geografie k regionálnímu rozvoji*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava Ekonomická fakulta, 2013. 146 s. ISBN 978-80-248-3287-6.
6. KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Regionální disparity: disparity v regionálním rozvoji země, jejich pojetí, identifikace a hodnocení*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2010. 266 s. ISBN 978-80-248-2335-5.
7. KUTSCHERAUER, A.; VÁCLAVKOVÁ, R.; MALINOVSKÝ, J.; ADAMOVSKEÝ, J.; STACHOŇOVÁ, M.; *Komplementární přístupy k podpoře regionálního a municipálního rozvoje*. Ostrava: Tribun EU, s.r.o., 2013. 120 s. ISBN 978-80-248-3285-2
8. MINAŘÍK, B.; BORŮVKOVÁ, J.; VYSTRČIL, M.; *Analýzy v regionálním rozvoji*. 1. vyd. Příbram: Kamil Mařík – Professional Publishing, 2013. 235 s. ISBN 978-80-7431-129-1
9. VARADZIN, František. *Regiony a vnější ekonomické vztahy*. Ostrava: VŠB – Technická univerzita, OFTIS Ostrava, 2005. 195 s. ISBN 80-248-0968-0.

10. WOKOUN, R., MALINOVSKÝ J., DAMBORSKÝ M., BLAŽEK. J. a kol.; *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde Praha, a. s., 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.
11. WOKOUN, R.; MATES, P.; KADERÁBKOVÁ, J. a kolektiv: *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o, 2011, 474 s. ISBN 978-80-7380-304-9
12. Žižka, Miroslav a kol. *Hospodářský rozvoj regionů: vymezení funkčních regionů, významné socioekonomické faktory, regionální odolnost a inovační intenzita*. 1. vyd. Praha: Kamil Mařík – Professional Publishing, 2013. 224 s. ISBN 978-80-7431-131-4.

Elektronické dokumenty

13. JEŽEK, J. a kol. *Regionální rozvoj*. Plzeň: Fakulta ekonomická Západočeské univerzity v Plzni [online]. 2008 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.zcu.cz/pracoviste/vyd/online/Regionalni_rozvoj.pdf
14. SOUČEK, Eduard. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu [online]. 2006 [cit. 25. 4. 2016]. Dostupné z: https://www.vsem.cz/data/data/sis-ukazky-kapitol/uc_sta_kapitola.pdf.
15. SKOKAN, K., H. FACHINELLI, P. TULEJA a L. MELECKÝ. *Regionální disparity* Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava [online]. 2008 [cit. 26. 4. 2016]. Dostupné z: http://disparity.idealnihosting.cz/dokumenty2/RD_0803.pdf.
16. SKOKAN, K.; KAŇA, R.; MELECKÝ, L.; LEBIEDZIK, M.; *Regionální disparity v územním rozvoji ČR – jejich vznik, identifikace a eliminace*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava [online]. 2006 [cit. 22. 4. 2016]. 141 s. WD-55-07-1

Internetové zdroje

17. BUSINESSINFO. Oficiální portál pro podnikání a export. *Regionální uspořádání a regiony soudržnosti v ČR* [online]. 2009 [cit. 25. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/regionalni-usporadani-a-regiony-1862.html>

18. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. *Charakteristika kraje* [online]. 2015 [cit. 28. 2. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_kraje
19. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V HL. M. PRAZE. *Hlavní město Praha* [online]. 2013 [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xa/kraj>
20. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ PRO STŘEDOČESKÝ KRAJ. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_kraje
21. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Plzeňského kraje 2015* [online]. 2015 [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11252/17840049/charakteristika_kraj.pdf/69b5df83-6174-4024-871c-6ae89d2c474b?version=1.1
22. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V ÚSTÍ NAD LABEM. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 2. 3. 2016]). Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xu/charakteristika_kraje
23. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V KARLOVÝCH VARECH. *Charakteristika Karlovarského kraje* [online]. 2015 [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xk/charakteristika_karlovarskeho_kraje
24. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V HRADCI KRÁLOVÉ. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje
25. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V PARDUBICÍCH. *Charakteristika Pardubického kraje (údaje za rok 2014)* [online]. 2015 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xe/charakteristika-pardubickeho-kraje-udaje-za-rok-2014>
26. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V JIHLAVĚ. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xj/charakteristika_kraje

27. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V OSTRAVĚ. *Charakteristika Moravskoslezského kraje* [online]. 2015 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xt/charakteristika_moravskoslezskeho_kraje
28. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V BRNĚ. *Charakteristika Jihomoravského kraje* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xb/charakteristika_jihomoravskeho_kraje
29. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ VE ZLÍNĚ. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_kraje
30. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V OLOMOUCI. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xm/charakteristika_kraje
31. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V LIBERCI. *Charakteristika kraje* [online]. 2016 [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xl/charakteristika_kraje
32. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. VĚDA VÝZKUM A INOVACE. *Lidské zdroje ve vědě a technologiích* [online]. 2015 [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/lidske_zdroje_ve_vede_a_technologiich
33. EUROSKOP. *Regionální politika 2014-2020* [online]. 2016 [cit. 25. 4. 2016]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9197/sekce/regionalni-politika-2014-2020/>
34. EVROPSKÁ KOMISE. *Veřejné zakázky a financování. Evropské strukturální a investiční fondy* [online]. 2015 [cit. 28. 3. 2016]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/contracts_grants/funds_cs.htm
35. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské strukturální a investiční fondy. Předvstupní nástroje* [online]. 2009 [cit. 25. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2004-2006/Historie-regionalni-politiky-EU-v-Ceske-republice/Predvstupni-nastroje>
36. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Evropské strukturální a investiční fondy. Programy pro programové období 2014-2020* [online]. 2012 [cit. 26. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>

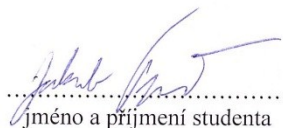
37. RIS. REGIONÁLNÍ INFORMAČNÍ SERVIS. *Srovnání makroekonomických ukazatelů* [online]. 2012 - 2014 [cit. 1. 4. 2016]. Dostupné z: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/zlinsky-kraj/kraj/hospodarske-prostre>
38. SVOBODOVÁ, HANA a kol. Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity. *Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie ČR* [online]. 2013 [cit. 28. 4. 2016]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/js13/geograf/web/pages/01-geograficke-charakteristiky.html>

Příloha 3: Prohlášení o využití výsledků diplomové (bakalářské) práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 6.5.2016

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam tabulek

Tab. 2.1: Členění NUTS dle počtu obyvatel (tis.).....	22
Tab. 3.1: Vývoj základních makroekonomických ukazatelů ČR v letech 2007 až 2015.....	27
Tab. 3.2: Administrativně správní členění České republiky dle klasifikace NUTS.....	30
Tab. 4.1: Hodnocení disparit v ekonomické sféře dle problémových celků a jejich vypovídající ukazatele.....	43
Tab. 4.2: Vybrané popisné statistiky regionů NUTS 3	49
Tab. 4.3: Tvorba hrubého fixního kapitálu (mil. Kč).....	50
Tab. 4.4: Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (mil. Kč)	50
Tab. 4.5: Výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč).....	51
Tab. 4.6: Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (Kč)	52
Tab. 4.7: Míra nezaměstnanosti (v %)	52
Tab. 4.8: Lidské zdroje ve vědě a technologiích (tis. osob) dle metody semafor	53
Tabulka 4.9: Počet registrovaných subjektů	54
Tab. 4.10: Souhrnný index regionálních ekonomických disparit v regionech NUTS 3 vypočtený metodou normované proměnné	55
Tab. 4.11: Pořadí regionů NUTS 3 v letech 2004-2014 a jejich průměrné absolutní pořadí pomocí metody normované proměnné	56
Tab. 4.12: Souhrnný index regionálních ekonomických disparit NUTS 3 vypočtený metodou vzdálenosti od fiktivního bodu.....	57
Tab. 4.13: Pořadí regionů NUTS 3 v letech 2004-2014 a jejich průměrné absolutní pořadí pomocí metody vzdálenosti od fiktivního bodu.....	58

Seznam obrázků

Obr. 3.1: Statistické jednotky NUTS 3 v České republice	31
Obr. 3.2: Statistické jednotky NUTS 2 v České republice	32

Seznam příloh

Příloha 1: Normované proměnné vybraných ukazatelů regionálních disparit	
Příloha 2: Hodnoty Eukleidovské vzdálenosti u vybraných ukazatelů regionálních ekonomických disparit	

Přílohy

Příloha 1: Normované proměnné vybraných ukazatelů regionálních disparit

Tab. 1: Normované proměnné ukazatele tvorba hrubého fixního kapitálu

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,91	3,22	3,89	5,14	5,41	4,91	4,59	4,56	4,45	4,71	5,25
Středočeský	1,25	1,49	1,41	1,65	1,45	1,20	1,16	1,47	1,55	1,49	1,45
Plzeňský	-0,33	-0,42	-0,02	-0,09	-0,21	-0,09	-0,24	-0,26	-0,33	-0,31	-0,25
Pardubický	-0,55	-0,60	-0,60	-0,43	-0,35	-0,54	-0,40	-0,47	-0,50	-0,55	-0,45
Královéhradecký	-0,54	-0,58	-0,59	-0,48	-0,45	-0,48	-0,52	-0,58	-0,62	-0,64	-0,59
Liberecký	-0,62	-0,65	-0,69	-0,66	-0,56	-0,67	-0,68	-0,64	-0,59	-0,69	-0,65
Ústecký	-0,28	-0,31	-0,16	0,23	0,19	0,13	0,44	0,36	0,26	0,22	0,50
Karlovarský	-0,87	-0,83	-0,87	-0,88	-0,82	-0,87	-0,78	-0,79	-0,78	-0,93	-0,83
Jihočeský	-0,24	-0,05	-0,19	-0,11	-0,08	-0,21	-0,10	-0,22	-0,23	-0,07	-0,15
Vysočina	-0,57	-0,41	-0,54	-0,36	-0,49	-0,51	-0,53	-0,51	-0,49	-0,55	-0,52
Moravskoslezský	0,17	0,42	0,68	0,87	1,37	0,78	0,80	0,91	0,91	0,79	1,08
Olomoucký	-0,36	-0,42	-0,37	-0,24	-0,20	-0,08	-0,18	-0,27	-0,33	-0,37	-0,23
Zlínský	-0,50	-0,52	-0,41	-0,34	-0,35	-0,45	-0,37	-0,36	-0,38	-0,44	-0,36
Jihomoravský	0,53	0,95	1,03	1,43	1,52	1,14	1,15	1,18	1,10	0,79	1,18

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 2: Normované proměnné ukazatele HDP/obyv.

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	3,41	3,88	4,37	5,12	5,42	5,10	5,16	5,13	5,08	5,12	5,33
Středočeský	0,07	0,12	0,41	0,67	0,78	0,56	0,51	0,63	0,65	0,64	0,86
Plzeňský	0,09	0,18	0,46	0,59	0,52	0,56	0,64	0,71	0,63	0,78	1,00
Pardubický	-0,31	-0,21	0,04	0,30	0,33	0,22	0,27	0,38	0,23	0,30	0,45
Královéhradecký	-0,18	-0,06	0,07	0,33	0,44	0,41	0,45	0,48	0,49	0,51	0,73
Liberecký	-0,40	-0,15	-0,01	0,08	0,11	0,00	0,06	0,12	0,17	0,19	0,33
Ústecký	-0,35	-0,21	-0,04	0,14	0,25	0,25	0,17	0,20	0,20	0,19	0,28
Karlovarský	-0,44	-0,37	-0,29	-0,09	-0,08	-0,07	-0,12	-0,08	-0,10	-0,10	-0,04
Jihočeský	-0,14	0,06	0,23	0,36	0,38	0,37	0,35	0,38	0,44	0,49	0,61
Vysočina	-0,38	-0,19	-0,01	0,25	0,23	0,21	0,19	0,34	0,40	0,44	0,52
Moravskoslezský	-0,39	-0,14	-0,01	0,25	0,40	0,22	0,30	0,46	0,49	0,41	0,55
Olomoucký	-0,45	-0,41	-0,29	-0,08	0,04	-0,02	0,04	0,15	0,18	0,18	0,33
Zlínský	-0,45	-0,26	-0,02	0,19	0,41	0,34	0,31	0,41	0,41	0,47	0,76
Jihomoravský	-0,09	0,04	0,25	0,55	0,77	0,68	0,70	0,78	0,87	1,02	1,13

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 3: Normované proměnné ukazatele výdaje na výzkum a vývoj

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,98	3,68	4,61	5,64	5,52	5,08	5,11	5,71	6,31	6,50	7,50

Středočeský	1,31	0,56	0,71	1,06	0,86	0,87	0,95	1,03	0,99	1,99	1,99
Plzeňský	-0,46	-0,38	-0,32	-0,31	-0,20	-0,25	-0,06	0,17	0,35	0,45	0,62
Pardubický	-0,32	-0,25	-0,17	-0,15	-0,16	-0,18	-0,11	-0,01	0,08	0,05	0,06
Královéhradecký	-0,37	-0,37	-0,42	-0,34	-0,36	-0,24	-0,26	-0,23	-0,25	-0,17	-0,13
Liberecký	-0,45	-0,39	-0,28	-0,33	-0,27	-0,33	-0,29	-0,18	0,10	-0,04	0,03
Ústecký	-0,55	-0,53	-0,53	-0,50	-0,47	-0,51	-0,50	-0,48	-0,38	-0,39	-0,36
Karlovarský	-0,67	-0,67	-0,67	-0,67	-0,67	-0,67	-0,66	-0,66	-0,64	-0,66	-0,65
Jihočeský	-0,38	-0,25	-0,22	-0,20	-0,15	-0,11	-0,11	-0,09	0,02	0,01	0,00
Vysočina	-0,55	-0,50	-0,55	-0,54	-0,50	-0,51	-0,49	-0,48	-0,44	-0,37	-0,28
Moravskoslezský	-0,08	-0,09	-0,03	0,07	0,04	0,14	0,17	0,67	0,57	0,62	0,74
Olomoucký	-0,40	-0,31	-0,33	-0,27	-0,30	-0,24	-0,25	-0,10	0,29	0,15	0,24
Zlínský	-0,47	-0,26	-0,24	-0,22	-0,24	-0,25	-0,19	-0,11	-0,05	-0,14	0,06
Jihomoravský	0,40	0,59	0,70	0,89	0,98	1,55	1,63	2,39	3,36	3,83	4,01

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 4: Normované proměnné ukazatele čistý disponibilní důchod domácností

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	3,13	3,62	4,57	5,04	5,67	5,81	6,24	6,09	5,99	6,03	6,20
Středočeský	0,87	1,21	1,86	2,49	2,94	3,47	3,64	3,57	3,77	3,52	3,67
Plzeňský	0,27	0,58	1,11	1,78	2,41	2,51	2,51	2,60	2,85	2,96	3,05
Pardubický	-0,48	0,06	0,47	1,05	1,62	1,88	1,75	1,87	2,17	2,10	2,45
Královéhradecký	-0,19	0,36	0,94	1,36	1,98	2,33	2,23	2,17	2,38	2,40	2,67
Liberecký	-0,20	0,21	0,78	1,15	1,44	1,78	1,98	1,85	1,91	1,92	2,20
Ústecký	-0,78	-0,43	0,15	0,43	1,05	1,45	1,39	1,49	1,37	1,37	1,42
Karlovarský	-0,53	-0,15	0,28	0,63	1,00	1,47	1,38	1,51	1,42	1,57	1,81
Jihočeský	0,04	0,41	1,12	1,46	2,20	2,29	2,02	2,12	2,15	2,07	2,44
Vysočina	-0,24	0,19	0,71	1,27	1,84	2,05	1,97	2,16	2,20	2,29	2,53
Moravskoslezský	-0,81	-0,24	0,09	0,61	1,42	1,59	1,52	1,63	1,69	1,62	1,92
Olomoucký	-0,48	-0,30	0,40	0,94	1,53	1,66	1,42	1,61	1,75	1,60	1,88
Zlínský	-0,49	0,08	0,88	1,32	1,70	1,77	1,64	1,82	1,98	1,94	2,23
Jihomoravský	-0,12	0,21	0,64	1,37	1,96	2,20	2,42	2,30	2,54	2,72	2,95

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 5: Normované proměnné ukazatele míra nezaměstnanosti

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	-1,28	-1,39	-1,61	-1,71	-1,88	-1,53	-1,32	-1,36	-1,51	-1,50	-1,70
Středočeský	-0,83	-0,88	-1,08	-1,43	-1,67	-1,12	-0,87	-0,92	-1,06	-0,88	-0,90
Plzeňský	-0,69	-0,92	-1,06	-1,34	-1,36	-0,55	-0,68	-0,89	-0,99	-0,88	-0,92
Pardubický	-0,34	-0,75	-0,81	-1,11	-1,36	-0,51	-0,27	-0,77	-0,12	0,08	-0,52
Královéhradecký	-0,46	-1,01	-0,83	-1,20	-1,26	-0,13	-0,38	-0,31	-0,31	0,02	-0,59
Liberecký	-0,52	-0,50	-0,14	-0,63	-1,05	-0,09	-0,35	-0,27	0,37	0,05	-0,49
Ústecký	1,90	1,93	1,68	0,55	-0,06	0,58	0,91	0,53	0,79	0,39	0,11
Karlovarský	0,38	0,84	0,61	0,03	-0,16	0,84	0,81	0,12	0,71	0,63	0,27
Jihočeský	-0,73	-0,94	-0,91	-1,46	-1,66	-1,16	-0,85	-0,79	-0,73	-0,88	-0,69

Vysočina	-0,39	-0,41	-0,85	-1,05	-1,46	-0,74	-0,36	-0,51	-0,53	-0,42	-0,77
Moravskoslezský	1,93	1,73	1,16	0,11	-0,22	0,47	0,61	0,36	0,42	0,53	0,15
Olomoucký	1,17	0,56	0,01	-0,54	-0,68	-0,15	0,28	-0,16	-0,12	0,32	-0,13
Zlínský	-0,21	0,39	-0,33	-0,78	-1,29	-0,26	0,11	-0,15	-0,23	-0,40	-0,62
Jihomoravský	0,06	-0,01	-0,05	-0,81	-1,12	-0,39	-0,13	-0,18	-0,01	-0,40	-0,61

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 6: Normované proměnné ukazatele lidské zdroje ve vědě a technologiích

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,87	2,71	2,97	3,09	3,39	3,39	3,67	3,53	3,55	3,51	3,48
Středočeský	0,50	0,59	0,67	0,79	1,05	1,24	1,24	1,26	1,49	1,54	1,60
Plzeňský	-0,41	-0,44	-0,39	-0,32	-0,25	-0,21	-0,29	-0,29	-0,22	-0,21	-0,20
Pardubický	-0,58	-0,51	-0,57	-0,56	-0,50	-0,42	-0,45	-0,47	-0,49	-0,41	-0,32
Královéhradecký	-0,37	-0,44	-0,33	-0,32	-0,30	-0,30	-0,28	-0,34	-0,32	-0,34	-0,27
Liberecký	-0,80	-0,78	-0,77	-0,71	-0,71	-0,71	-0,61	-0,70	-0,70	-0,57	-0,56
Ústecký	-0,25	-0,22	-0,21	-0,17	-0,17	-0,12	-0,05	-0,10	-0,11	-0,08	0,05
Karlovarský	-0,97	-0,98	-1,00	-0,94	-0,98	-0,94	-0,94	-1,01	-0,97	-0,97	-0,98
Jihočeský	-0,33	-0,34	-0,30	-0,28	-0,19	-0,11	-0,18	-0,28	-0,22	-0,09	-0,12
Vysočina	-0,61	-0,63	-0,60	-0,60	-0,51	-0,44	-0,52	-0,54	-0,50	-0,55	-0,47
Moravskoslezský	0,74	0,69	0,77	0,83	0,85	1,05	1,08	0,85	0,85	0,99	1,02
Olomoucký	-0,32	-0,32	-0,36	-0,26	-0,28	-0,25	-0,31	-0,23	-0,27	-0,33	-0,23
Zlínský	-0,44	-0,45	-0,45	-0,40	-0,33	-0,25	-0,25	-0,35	-0,34	-0,33	-0,25
Jihomoravský	0,95	1,06	1,01	1,17	1,28	1,44	1,35	1,37	1,46	1,66	1,72

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 7: Normované proměnné ukazatele počet registrovaných subjektů

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,69	2,79	2,92	3,08	3,28	3,46	3,66	3,91	4,07	4,03	4,21
Středočeský	1,02	1,10	1,16	1,24	1,35	1,41	1,51	1,62	1,68	1,59	1,64
Plzeňský	-0,46	-0,44	-0,42	-0,39	-0,34	-0,30	-0,25	-0,22	-0,22	-0,29	-0,28
Pardubický	-0,71	-0,69	-0,68	-0,66	-0,63	-0,63	-0,60	-0,58	-0,57	-0,57	-0,56
Královéhradecký	-0,49	-0,48	-0,46	-0,44	-0,41	-0,42	-0,39	-0,36	-0,35	-0,37	-0,36
Liberecký	-0,65	-0,63	-0,61	-0,60	-0,58	-0,57	-0,55	-0,53	-0,52	-0,58	-0,57
Ústecký	-0,05	-0,02	0,01	0,04	0,08	0,07	0,09	0,12	0,12	0,04	0,06
Karlovarský	-1,01	-1,00	-0,99	-0,98	-0,94	-0,94	-0,93	-0,92	-0,92	-0,99	-0,99
Jihočeský	-0,27	-0,26	-0,23	-0,21	-0,17	-0,17	-0,13	-0,10	-0,09	-0,09	-0,08
Vysočina	-0,78	-0,78	-0,77	-0,75	-0,72	-0,73	-0,70	-0,68	-0,66	-0,66	-0,64
Moravskoslezský	0,64	0,66	0,69	0,73	0,78	0,79	0,84	0,87	0,83	0,87	0,89
Olomoucký	-0,42	-0,42	-0,41	-0,39	-0,36	-0,38	-0,34	-0,31	-0,36	-0,33	-0,32
Zlínský	-0,43	-0,42	-0,41	-0,39	-0,36	-0,39	-0,36	-0,34	-0,32	-0,32	-0,32
Jihomoravský	0,91	0,98	1,03	1,10	1,18	1,16	1,25	1,33	1,37	1,38	1,43

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Příloha 2: Hodnoty Eukleidovské vzdálenosti u vybraných ukazatelů regionálních ekonomických disparit

Tab. 1: Normované proměnné ukazatele Tvorba hrubého fixního kapitálu

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,83	1,88	0,48	0,30	0,68	0,11	0,00	0,00	0,02	0,02	0,44
Středočeský	11,11	9,60	10,12	8,64	9,84	11,51	11,73	9,73	9,22	9,58	9,84
Plzeňský	24,18	25,08	21,20	21,85	23,01	21,89	23,33	23,48	24,14	24,01	23,44
Pardubický	26,41	26,92	26,95	25,16	24,43	26,27	24,84	25,54	25,84	26,39	25,41
Královéhradecký	26,34	26,67	26,78	25,68	25,39	25,72	26,14	26,72	27,08	27,30	26,81
Liberecký	27,10	27,44	27,91	27,55	26,49	27,62	27,76	27,29	26,84	27,86	27,43
Ústecký	23,73	24,02	22,54	19,01	19,39	19,89	17,20	17,84	18,75	19,09	16,74
Karlovarský	29,76	29,33	29,75	29,87	29,27	29,79	28,86	28,95	28,82	30,44	29,35
Jihočeský	23,32	21,51	22,79	22,09	21,80	22,99	21,98	23,13	23,20	21,67	22,43
Vysočina	26,56	24,99	26,33	24,46	25,79	26,01	26,22	26,03	25,76	26,40	26,12
Moravskoslezský	19,54	17,41	15,26	13,80	10,39	14,47	14,35	13,52	13,52	14,41	12,28
Olomoucký	24,52	25,06	24,63	23,29	22,91	21,77	22,72	23,58	24,14	24,56	23,24
Zlínský	25,85	26,11	24,96	24,34	24,41	25,34	24,62	24,44	24,73	25,30	24,49
Jihomoravský	16,47	13,24	12,66	9,99	9,39	11,87	11,84	11,63	12,16	14,45	11,63

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 2: Normované proměnné ukazatele HDP/obyv.

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	2,92	1,54	0,56	0,00	0,09	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,04
Středočeský	25,53	24,99	22,24	19,85	18,86	20,80	21,25	20,19	19,96	20,05	18,17
Plzeňský	25,26	24,39	21,72	20,56	21,21	20,82	20,12	19,50	20,21	18,83	16,96
Pardubický	29,47	28,37	25,84	23,25	22,94	24,04	23,54	22,47	23,89	23,22	21,80
Královéhradecký	28,05	26,85	25,56	22,93	21,92	22,18	21,81	21,55	21,41	21,25	19,29
Liberecký	30,52	27,77	26,28	25,39	25,07	26,23	25,62	24,99	24,50	24,31	22,93
Ústecký	29,91	28,39	26,59	24,81	23,78	23,74	24,51	24,24	24,21	24,28	23,46
Karlovarský	30,97	30,12	29,28	27,13	27,08	26,91	27,42	27,05	27,24	27,25	26,64
Jihočeský	27,64	25,61	23,93	22,69	22,45	22,54	22,76	22,53	21,93	21,44	20,35
Vysočina	30,29	28,22	26,29	23,71	23,88	24,16	24,32	22,88	22,25	21,92	21,13
Moravskoslezský	30,33	27,65	26,32	23,76	22,29	24,05	23,27	21,73	21,46	22,21	20,88
Olomoucký	31,05	30,64	29,30	27,06	25,78	26,41	25,77	24,75	24,44	24,42	23,00
Zlínský	31,06	28,93	26,47	24,32	22,19	22,86	23,13	22,16	22,19	21,64	19,01
Jihomoravský	27,19	25,87	23,77	20,93	18,91	19,77	19,53	18,86	18,07	16,84	15,93

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 3: Normované proměnné ukazatele Výdaje na výzkum a vývoj

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	6,44	3,37	0,83	0,01	0,00	0,19	0,17	0,04	0,62	0,97	3,91
Středočeský	17,74	24,61	23,14	19,87	21,68	21,63	20,85	20,15	20,51	12,49	12,47
Plzeňský	35,77	34,81	34,15	33,95	32,76	33,29	31,11	28,59	26,70	25,70	24,05
Pardubický	34,05	33,25	32,32	32,17	32,29	32,45	31,68	30,57	29,63	29,91	29,80
Královéhradecký	34,65	34,68	35,28	34,36	34,54	33,13	33,39	33,05	33,29	32,42	31,87
Liberecký	35,67	34,87	33,67	34,21	33,56	34,16	33,77	32,46	29,42	30,90	30,15
Ústecký	36,86	36,59	36,59	36,25	35,86	36,38	36,24	35,94	34,85	34,98	34,53
Karlovarský	38,26	38,33	38,35	38,32	38,25	38,27	38,23	38,16	37,89	38,20	38,07
Jihočeský	34,75	33,26	32,93	32,70	32,13	31,64	31,67	31,50	30,27	30,33	30,47
Vysočina	36,79	36,20	36,83	36,76	36,23	36,40	36,08	35,96	35,46	34,71	33,61
Moravskoslezský	31,37	31,46	30,84	29,68	29,99	28,89	28,64	23,49	24,47	24,02	22,86
Olomoucký	35,05	34,02	34,16	33,57	33,83	33,23	33,30	31,63	27,34	28,81	27,88
Zlínský	35,93	33,38	33,15	32,91	33,19	33,34	32,63	31,69	31,06	32,02	29,80
Jihomoravský	26,18	24,27	23,18	21,44	20,62	15,73	15,11	9,77	4,68	2,86	2,29

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 4: Normované proměnné ukazatele Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	7,17	4,80	1,54	0,59	0,02	0,00	0,19	0,08	0,03	0,05	0,16
Středočeský	24,37	21,08	15,57	11,03	8,21	5,46	4,70	4,98	4,16	5,21	4,58
Plzeňský	30,69	27,26	22,01	16,24	11,56	10,87	10,88	10,26	8,73	8,09	7,60
Pardubický	39,47	32,99	28,45	22,59	17,51	15,43	16,46	15,48	13,24	13,76	11,27
Královéhradecký	35,96	29,63	23,64	19,80	14,65	12,12	12,78	13,20	11,73	11,61	9,81
Liberecký	36,11	31,31	25,28	21,72	19,10	16,18	14,64	15,68	15,20	15,07	13,00
Ústecký	43,36	38,91	32,03	28,92	22,64	18,95	19,50	18,67	19,70	19,70	19,20
Karlovarský	40,09	35,52	30,57	26,82	23,09	18,80	19,60	18,44	19,25	17,96	15,99
Jihočeský	33,19	29,16	21,95	18,91	13,01	12,39	14,36	13,62	13,34	13,97	11,33
Vysočina	36,51	31,49	25,93	20,60	15,75	14,14	14,68	13,27	13,00	12,38	10,75
Moravskoslezský	43,77	36,52	32,70	26,98	19,25	17,75	18,38	17,40	16,96	17,51	15,07
Olomoucký	39,47	37,28	29,27	23,72	18,28	17,18	19,24	17,64	16,49	17,72	15,42
Zlínský	39,61	32,76	24,27	20,13	16,85	16,29	17,32	15,86	14,63	14,92	12,75
Jihomoravský	35,17	31,34	26,66	19,65	14,78	13,00	11,46	12,29	10,67	9,50	8,16

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 5: Normované proměnné ukazatele Míra nezaměstnanosti

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	0,05	0,01	0,01	0,04	0,14	0,00	0,04	0,02	0,00	0,00	0,04
Středočeský	0,46	0,40	0,18	0,01	0,03	0,15	0,40	0,35	0,20	0,39	0,36

Plzeňský	0,66	0,35	0,20	0,03	0,02	0,91	0,68	0,38	0,26	0,39	0,34
Pardubický	1,35	0,57	0,49	0,16	0,02	0,99	1,53	0,54	1,92	2,52	0,96
Královéhradecký	1,08	0,24	0,46	0,10	0,06	1,89	1,26	1,44	1,43	2,32	0,84
Liberecký	0,97	1,02	1,87	0,77	0,21	2,00	1,34	1,54	3,51	2,41	1,03
Ústecký	11,62	11,79	10,15	4,21	2,10	4,36	5,84	4,13	5,27	3,58	2,62
Karlovarský	3,57	5,49	4,49	2,37	1,81	5,49	5,35	2,66	4,89	4,54	3,16
Jihočeský	0,61	0,32	0,35	0,00	0,02	0,12	0,43	0,52	0,60	0,39	0,67
Vysočina	1,25	1,20	0,44	0,21	0,00	0,59	1,30	1,00	0,94	1,17	0,54
Moravskoslezský	11,82	10,50	7,11	2,60	1,64	3,88	4,47	3,48	3,70	4,14	2,75
Olomoucký	7,17	4,27	2,31	0,94	0,69	1,84	3,18	1,80	1,91	3,34	1,89
Zlínský	1,67	3,61	1,39	0,52	0,04	1,56	2,61	1,85	1,62	1,22	0,79
Jihomoravský	2,46	2,23	2,11	0,48	0,15	1,24	1,90	1,76	2,24	1,22	0,80

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 6: Normované proměnné ukazatele Lidské zdroje ve vědě a technologiích

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	0,27	0,46	0,17	0,09	0,00	0,00	0,07	0,02	0,03	0,01	0,01
Středočeský	8,36	7,87	7,43	6,75	5,50	4,62	4,62	4,56	3,63	3,42	3,20
Plzeňský	14,41	14,66	14,29	13,77	13,24	12,97	13,59	13,53	13,03	12,94	12,90
Pardubický	15,79	15,25	15,67	15,65	15,15	14,54	14,77	14,90	15,05	14,42	13,75
Královéhradecký	14,13	14,68	13,86	13,76	13,59	13,59	13,49	13,96	13,78	13,89	13,41
Liberecký	17,55	17,37	17,30	16,80	16,82	16,79	15,98	16,73	16,78	15,72	15,58
Ústecký	13,25	13,05	12,94	12,71	12,67	12,31	11,88	12,17	12,29	12,03	11,13
Karlovarský	19,03	19,07	19,30	18,79	19,12	18,78	18,75	19,37	19,00	18,99	19,10
Jihočeský	13,81	13,93	13,66	13,45	12,80	12,25	12,75	13,45	13,05	12,12	12,32
Vysočina	15,98	16,16	15,96	15,93	15,20	14,68	15,30	15,49	15,12	15,55	14,94
Moravskoslezský	7,03	7,32	6,86	6,56	6,47	5,50	5,37	6,44	6,46	5,78	5,60
Olomoucký	13,76	13,76	14,05	13,35	13,49	13,28	13,67	13,15	13,44	13,88	13,09
Zlínský	14,67	14,76	14,76	14,39	13,86	13,29	13,29	14,01	13,90	13,88	13,23
Jihomoravský	5,97	5,45	5,68	4,93	4,46	3,80	4,17	4,10	3,72	3,01	2,80

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016

Tab. 7: Normované proměnné ukazatele Počet registrovaných subjektů

	rok 2004	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012	rok 2013	rok 2014
Praha	0,59	0,45	0,30	0,15	0,03	0,00	0,04	0,20	0,37	0,32	0,56
Středočeský	5,94	5,60	5,28	4,94	4,46	4,23	3,81	3,41	3,19	3,52	3,32
Plzeňský	15,43	15,23	15,04	14,82	14,45	14,15	13,81	13,59	13,56	14,09	14,00
Pardubický	17,42	17,27	17,15	17,00	16,77	16,78	16,54	16,37	16,26	16,28	16,17
Královéhradecký	15,66	15,52	15,39	15,21	14,96	15,06	14,81	14,62	14,56	14,68	14,59
Liberecký	16,89	16,77	16,62	16,48	16,34	16,29	16,10	15,97	15,87	16,34	16,27
Ústecký	12,31	12,13	11,91	11,70	11,44	11,50	11,37	11,21	11,18	11,69	11,59

Karlovarský	20,01	19,90	19,80	19,70	19,41	19,40	19,27	19,17	19,20	19,80	19,82
Jihočeský	13,96	13,84	13,67	13,49	13,22	13,22	12,93	12,71	12,59	12,65	12,54
Vysočina	18,01	18,02	17,89	17,72	17,47	17,54	17,31	17,16	17,04	16,96	16,84
Moravskoslezský	7,96	7,85	7,69	7,46	7,18	7,14	6,90	6,70	6,94	6,72	6,64
Olomoucký	15,09	15,07	14,97	14,83	14,59	14,74	14,49	14,27	14,58	14,42	14,32
Zlínský	15,12	15,07	14,97	14,84	14,65	14,85	14,65	14,45	14,32	14,33	14,28
Jihomoravský	6,50	6,19	5,93	5,60	5,23	5,31	4,92	4,54	4,40	4,35	4,14

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování, 2016